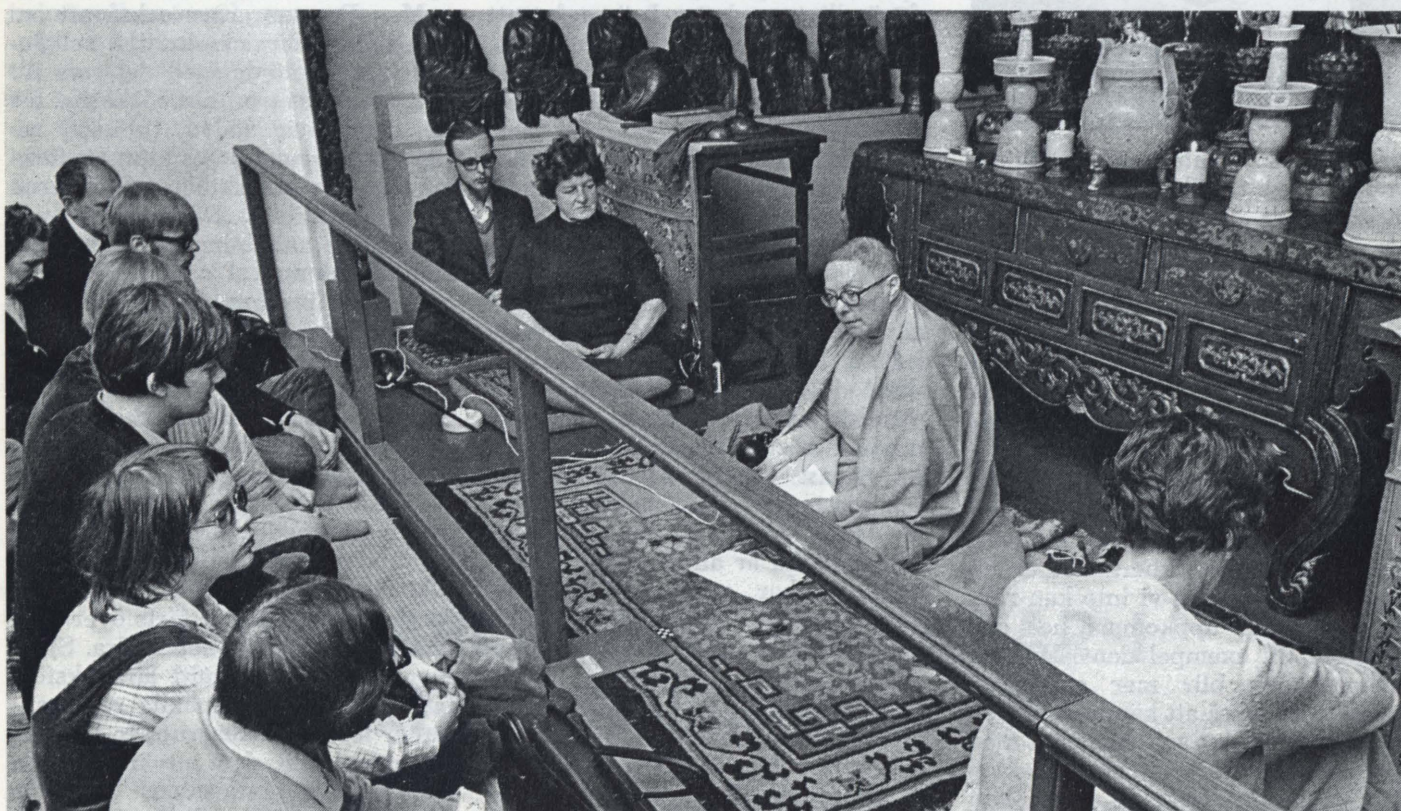

SÖKAREN

NR 3

1975

LÖSNUMMERPRIS 4:50 inkl. moms

Buddhism i Sverige. Meditationskurs på Etnografiska museet i Stockholm, våren 1970, ledd av Amita Nisatta. (Foto: Per L-B Nilsson, Dagens Nyheter)

Icke-kristen tro i svensk religionsundervisning

Hur redogör man för icke-kristna religioner, framför allt judendom, islam, buddhism och hinduism, i den svenska religionsundervisningen? Ges en rättvis bild av dessa för oss i allmänhet främmande trosformer? Eller beskrivs de på ett snett sätt av kristet troende läroboksförfattare och lärare?

Vi har inhämtat åsikter i saken.

BESKOW

Per Beskow, som är docent i religionshistoria och läroboksförfattare, framhåller att religionskunskapen är ett nytt skolämne hos oss och inte alldeles har trampat ur barnskorna.

— Vi som arbetar med det, har det gamla kristendomsämnet som bakgrund, med de eftersläpningar det kan medföra. Ändå kan man lätt se att de icke-kristna religionerna

behandlas mycket mera positivt i dagens läromedel än vad som var fallet för bara tio år sedan.

Orsaken till förbättringen är inte bara opinionens tryck, säger docent Beskow, utan läroboksförfattarna har i dag mycket lättare att få informationer än förr; bl.a. kan de nu studera religionerna på ort och ställe. Studieresor för lärare till Indien, Afrika eller Fjärran Östern har inte varit möjliga förrän på de

Österländsk meditation blir alltmer populär i väst. Bilden visar en TM-meditatör.

allra senaste åren.

En svårighet är fortfarande att de icke-kristna religionerna är så litet representerade i Sverige att eleverna sällan har möjlighet att se dem med egna ögon under skolarbetets gång. I England är det på många orter möjligt att ordna studiebesök i moskéer eller bland hinduer, buddhister eller sikher. Det är en önskesituation, som vi inte kan räkna med skall uppkomma hos oss. Men om till exempel den islamiska gemenskapen blir mer etablerad, kommer vi också att känna den bättre, på samma sätt som har hänt med den katolska och den ortodoxa kyrkan på senare år; i de fallen kan man se hur ökade kunskaper leder till ökad respekt.

— I gymnasieskolan har ämnet religionskunskap från början haft till syfte att presentera olika livsåskådningar som alternativ, såväl religiösa som "profana", till exempel marxismen. Hur detta sedan förverkligas i undervisningen beror naturligtvis ofta på läraren.

Om Sökaren säger docent Beskow att den för både lärare och elever i gymnasieskolan innehåller mycket av intresse.

— Men medan Sökaren ofta är på jakt efter det extraordinära — det är ju däri tidningens charm ligger — måste skolan mera sysselsätta sig med religionernas vardagsverklighet och mera välkända manifestationer. De indiskt och buddhistiskt påverkade grupper som Sökaren ofta

presenterar, är nog ändå inte så representativa.

WALLENSTEEN

Gymnasieadjunkt Ivar Wallensteen i Västerås tycker att läroboksförfattarna har ansträngt sig att vara objektiva. Det torde vara regel, säger han, att man låter avsnitten om de utomkristna religionerna godkännas av representanter för dessa.

— Det bästa vore nog om man kunde låta företrädare för de skilda religionerna och samfunden själva presentera sin tro. Men tyvärr är detta svårt i praktiken. Vad är hinduism till exempel? Det rymmer så oändligt mycket och är svårt att beskriva i västerländska termer. På samma sätt finns riktningar inom buddhismen, som är besvärliga att presentera.

— Ämnet religionskunskap har mycket kort tid till sitt förfogande, säger Ivar Wallensteen, men ändå skall det behandla en massa mänskliga relationer. Enligt riksdagens uttalande skall kristendomen ha det största utrymmet i ämnet. Men trots detta är kunskaperna om kristen tro bland de elever som kommer från grundskolan skrämmande små. Jag kunde i höstas till exempel se att det endast var en liten minoritet som visste vilka evangelisterna är, var Jesus föddes osv. De allra enklaste sakerna är alltså okända. Förmodligen har man aldrig öppnat eller ens sett en bibel i många grundskolor.

Wallensteen understryker att vi för närvarande inte har någon bra lärobok i religionskunskap för gymnasiet. Han har en stark känsla av att det finns lärare och läroboksförfattare som saknar förståelse och sinne för vad religion är: religion har en inre sida, en upplevelsesida, som är svår att beskriva.

I ett expertyttrande angående förslag från Skolöverstyrelsen om nya anvisningar för religionskunskapsämnet i gymnasieskolan vänder sig Ivar Wallensteen bland annat mot kommitténs åsikt att "eleven på gymnasiestadiet bör kunna... redovisa argument för eller emot kristendomen". Han anser att kristendomen inte får — lika litet som någon annan religion — uppfattas eller beskrivas som en ideologi. "Undervisningen bör inte ge anledning till polemik utan till förståelse. Läraren får minst av allt bli försvarsadvokat för någon trosuppfattning. Ledstjärnan bör i stället vara att hos eleverna väcka förståelse för re-

ligionens väsen, inre liv och funktion. Toleransen måste vara lika självklar både när det gäller religioner och livsåskådningar."

PERSSON

— I ett pluralistiskt samhälle är det en medmänsklig respektåtgärd att låta olika trosformer komma till sin rätt i undervisningen i proportion till deras inflytande i historien och i nutiden.

Det säger ämnesläraren på grundskolans högstadium Bertil Persson, som också är läromedelsgranskare, läromedelsförfattare och redaktör för FLR-Aktuellt, som utges av Föreningen Lärare i Religionskunskap.

Men Persson anser också att om företrädare för icke-kristna religioner inte är nöjda med det som nu står om deras tro i läroböckerna, får de skylla sig själva, ty inget religionsläromedel utges utan att företrädare för de skilda religionerna får granska det. Däremot kan de kanske ha anledning reagera negativt på **faktaurval** och den **omfattning** som presentationen fått. Beskrivningen kan endast innehålla det mest väsentliga, och företrädarna kan tycka att deras tro skulle ha fått en **utförligare** beskrivning eller att **andra** delar av den skulle ha varit med.

— En fara, säger Bertil Persson, är att läromedelsförfattare oreflekterat presenterar sådant traditionellt faktastoff som "alltid" varit med, som slentrianmässigt förts över från den ena boken till den andra. Själv kommer jag inför mitt läroboksförfattande att sammankalla representanter för olika trosgrupper och tillsammans med dem utvärdera den traditionella textmassan. Jag tror nämligen att en del därav säkert kan utbytas mot annat som är viktigare.

Bertil Persson är en kristen man. Hur går det att förena detta med objektiv undervisning i religionskunskap?

— Hur kristen man än är — eller kanske just därför — drivs man till en allt större respekt för dem som tror på annat sätt än man själv. Men: om en lärare är engagerad i något trossammanhang — judiskt, kristet, hinduiskt eller något annat — har det med sig det för undervisningen positiva att han kan "ge av sig själv", och därmed kommer ämnets speciella profil fram, den som helt skiljer religionskunskap från alla andra så kallade teoretiska ämnen. Religion är inte teori utan liv.

Persson framhåller att det blir ett

krav i religionsundervisningen att större utrymme skall ges åt **tron i funktion** än åt själva den teoretiska trosbeskrivningen. Och i det sammanhanget har företrädare för de skilda trosgrupperna en viktig uppgift att fylla: att på ett begripligt sätt berätta om hur det är att vara jude, muslim, hindu, buddhist etc.

*

Ett bra initiativ som Bertil Persson och Börje Bergkvist i Solna har tagit är utgivningen av skilda läromedelsblad, som kortfattat presenterar några samfund och religioner — hittills bl.a. pingströrelsen, mormonerna, sjundedagsadventisterna, Jehovas vittnen, kristen vetenskap, baha'i och scientologin.

Dessa blad, som av lärare delas ut till elever, tar upp väsentliga punkter i de olika samfundens läror, och de troende svarar också själva i korta intervjuer om vad de tror på. Även arbetsuppgifter för eleverna finns på bladen, som är pedagogiskt väl genomtänkta både i språk och layout.

Läromedelsbladen har Bertil Persson sammanställt i samarbete med företrädare för samfunden. En "fackgranskare" styrker med sitt namn att det som står stämmer med samfundets tro. (Däremot kanske granskaren, dvs. samfundets tales-

man, haft annan mening om vad som skulle vara med och hur omfattande presentationen skulle vara. Texterna har kompromisskaraktär: man har endast tagit med sådant som båda parter kunnat acceptera.

— Börje Bergkvist säger att om samfunden helt och hållet bestämt texten, hade den sett ut på litet annat sätt. Många samfund ser ju anorlunda på sig själva än vad en objektiv, utomstående kan göra. De använder också i sin förkunnelse ord och uttryck som en icke initierad kan ha svårt att förstå.)

RODHE

Sten Rodhe är religionslärare på gymnasiet och, tillsammans med Erland Sundström, författare till den mycket använda läroboken "Religionskunskap för gymnasieskolan". Han har intresserat sig för hinduismen sedan 1930-talet, och efter omfattande studier i sanskrit, indologi och religionshistoria disputerade han 1946 på avhandlingen "Deliver us from evil — studies on the Vedic ideas on salvation". Nutida hinduism och buddhism har han studerat under två resor till Indien, Sri Lanka, Malaysia och Singapore, där han samtalat med åtskilliga hinduiska och buddhistiska munkar och lekmän. Han övar också daglig

meditation enligt zen-metoden, som han lärt sig vid Rättviks meditationssentrum. Han använder ofta Sökaren i undervisningen, främst artiklar om hinduism och buddhism i Sverige.

Om sin behandling av hinduismen i gymnasiets sista årskurs under höstterminen 1974 berättar Rodhe i följande skriftliga utkast.

Lektion 8. Hinduismen introduceras. Vedatexter studeras och analyseras, främst upanishad-texter. Särskilt observeras anvisningar för meditation. Jämförelser görs med Transcendental Meditation. (I tre av de fyra klasserna finns någon som är initierad i TM.)

Lektion 9. Diabilder från Indien och Sri Lanka. Jag berättar om upplevelser under FLR-resan 1972—73. Med hjälp av rapporten i FLR-Aktuellt 1973:1—2 av Lilian Tafvelin-Nilsson dröjer jag särskilt vid Ramakrishnamissionen i Colombo och vad vi där lärde oss om hinduisk människosyn.

Lektion 10. Analys av utdrag ur Bhagavad Gita. Jämförelser med upanishaderna till exempel om meditationsteknik, om gudstro, om människosyn. Jämförelser mellan hinduisk och kristen kärlekstanke.

Lektion 11. Diabilder från hinduism i Malaysia och Singapore

LÄRARLAGETS FLEXBITAR I RELIGIONSKUNSKAP

författade av Bertil Persson

För att tillgodose religionsundervisningens krav på **AKTUALITET, FLEXIBILITET** och **UPPLEVELSE** har **LÄRARLAGET** producerat ett antal **FLEXBITAR** som beskriver ett antal trosgrupper.

Flexbitarna är lämpliga för gruppstudier, studiecirklar, dokumentation, information.

Flexbitarna har tillkommit för att täcka ett antal aktualitetsluckor i de befintliga religionsläromedlen, är avsedda att komplettera det förekommande undervisningsmaterialet, lägger stor vikt vid upplevelsesidan, innehåller elevuppgifter, levereras i block om 35 st.

Beställnings-nummer	Titel	Antal sidor	Pris/block	Beställnings-nummer	Titel	Antal sidor	Pris/block
021	Sjundedagsadventisterna	2	12:25	042	Laestadianismen	4	25:20
023	Jesu Kristi Kyrka av Sista Dagars Heliga (Mormoner)	2	12:60	158	Kristen Vetenskap (Christian Science)	2	12:60
026	Jehovas Vittnen	2	12:25	043	Schartauanismen	2	12:60
027	Pingströrelsen	8	43:80	044	Evangeliska Fosterlandsstift.	2	12:60
030	Svenska Baptistsamfundet	2	12:60	047	Svenska Missionsförbundet	2	12:60
035	Frälsningsarmén	6	39:55	049	Bahá'i	2	12:60
037	Metodistkyrkan	2	12:60	050	Scientology-kyrkan	2	12:25

ORDERAVGIFT, FRAKT och PORTO tillkommer.

LÄRARLAGETS produkter beställs hos:

BÖRJE BERGKVIST AB Näckrosvägen 9, 171 31 SOLNA Tel 08-83 16 38

Österländsk tro predikas i västerlandet. Den unge Guru Maharaj Ji står i spetsen för Divine Light Mission, dvs. det gudomliga ljusets mission.

med personliga minnen från SKS—SKM:s studieresa 1969. I anknytning till bilder från Malaysia läser eleverna i Hof-Hammarstedts fördjupningstexter Åke Haglunds berättelse om hinduisk folkfest i Malaysia. De flesta hinner att i samma textsamling läsa också Katz framställning om österländsk och västerländsk kärlek.

Lektion 12. Samtal först i grupp och sedan i klass: Har vi något att lära av hinduismen? Eleverna får ta ställning till gudstro (indisk tolerans i fråga om olika former av gudstro uppskattas allmänt) människosyn (blandad uppskattning av den hinduiska betoningen av människan som andlig varelse) andaktsformer (meditation som andaktsform uppskattas av de flesta) samhällssyn (kastväsen och könsrolls-fördelning uppskattas inte). Samtalen blir så engagerade att de i tre av de fyra klasserna drar ut även över **lektion 13.**

Här får vi en extra "timme till förfogande", gemensam för flera klasser. En meditationslärare från TM har inbjudits, och han och jag samtalar inför eleverna om meditation.

Lektion 14. Skriftligt prov på hinduismen. Bland frågorna kan

nämnas: Förklara följande ord och ange hur de hänger samman enligt upanishaderna: brahman, atman, karma, samsara, maya, moksha! Hur skiljer sig Bhagavad Gitas frälsningslära från upanishadernas? Hur uppstod och hur arbetar Ramakrishnamissionen? Vilken inställning till kastväsendet finner man i nutida reformhinduism?

Lektion 15. Kursvärdering. Skriftligt får eleverna redogöra för hur de tycker att undervisningen i religionskunskap hittills motsvarat deras förväntningar, vad de uppskattat mest respektive minst, vad de har för önskemål för fortbildningen etc. (En klass föredrar muntlig värdering.) De flesta säger att undervisningen motsvarat deras förväntningar. Mest har de uppskattat mina berättelser om egna upplevelser av hur hinduismen fungerar bland vanliga människor. Minst har textstudierna i upanishader och Bhagavad Gita uppskattats.

Några enskilda vittnesbörd: "Intressantast när vi har diskuterat och jämfört de olika religionerna med kristendomen, så att man kan dra vissa paralleller." — "Jag tycker absolut att undervisningen är effektiv, aktiverande, engagerande. Det beror på att undervisningen inte är

av den traditionella typen med läxa och förhör en gång i veckan." — "Det som har intresserat mig mest är hur meditationen fungerar hos de olika religionerna i Asien." — "När vi var indelade i grupper och fick diskutera vissa frågor med varandra, så blev man själv mycket aktiv, och effektiviteten steg i topp." — "Det intressantaste har varit hinduismens människouppfattning och dess inflytande på människolivet." — "Det mest intressanta är när man kan kombinera det vi läser med något aktuellt; som exempel kan nämnas att vi behandlar Sydafrika och politiken där i samband med att vi läste afrikansk religion." — "De texter som vi själva fick läsa, bl.a. om den indiska kvinnans förhållande till mannen tyckte jag var väldigt lärorika." — "Det är nyttigt att få bättre kunskap om andra människors religion. Jag tror det blir lättare för oss att förstå varandra då. Meditation blir mer och mer populärt även här i Europa. Jag tycker därför det var bra att detta togs upp." — "Religionens inflytande på samhällslivet är det som jag ser som intressantast och det område som är högaktuellt i vår socialt engagerade tid. Sämst tycker jag att de djupare studierna i t.ex. hinduismens urkunder varit; dessa ger så lite mot den tid som de tar." — "Bästa arbetsformer: Diskussionerna där man själv får ta ståndpunkt till och fundera över olika människors religion."

— Sedan studiet av hinduismen slutförts, har vi studerat buddhismen efter samma modell: Jag har berättat om mina möten med buddhister i Sri Lanka (återigen hjälpt av Lilian Tafvelin-Nilssons utmärkta rapport) och Sydostasien, textstudier i Dhammapada, en särskild timme om zen-meditation, muntligt förhör; därefter en lektion konfucianism, en lektion taoism, en shinto och slutligen skriftligt förhör på buddhismen och andra östasiatiska religioner.

— Gjorda undersökningar visar att skolans elever anser samhällsfrågor och frågor om människosyn vara viktiga och intressanta. Det ovanstående visar, menar jag, att det går att ur de religiösa traditionerna hämta fram särskilt det som handlar om de frågorna. Därigenom blir religionskunskapen intresseväckande och engagerande.

*

Den gamla kristendomsundervisningen har ersatts med undervisning i religionskunskap. Eftersom de fles-

ta lärare i ämnet är kristna, är det svårt för dem att beskriva så kallade främmande religioner, och då har man i många skolor beslutat att anlita representanter för icke-kristna religioner, vilka själva får komma och tala om sin tro på skoltimmarna.

En svensk buddhistnunna som mycket engagerats som lärare i den kompletterande undervisningen i religionskunskap i skolorna är

AMITA NISATTA

Syster Amita har även gett informationer om buddhismen till läroboksförfattare och har granskat avsnitt om buddhismen i några skolböcker. Hon har även en gång skrivit en uppsats om de väsentliga punkterna i buddhismen, som skulle utgöra underlag för beskrivningen i en skolbok. Men hon säger att vad hon skrev gjordes i alla fall om av läroboksförfattaren.

— De kristet orienterade författarna liksom vänder de buddhistiska uttrycken till kristen terminologi. Då blir innebörden en annan än den rätta. Åtminstone upplever man det som buddhist så.

Har Amita Nisatta haft något inflytande över de slutliga lärobokstexterna?

— Nej. I allmänhet skickar inte författarna det färdiga manuskriptet till granskning. Och även om man någon gång får se texten, innan den trycks, brukar författarna ändå välja formuleringar utifrån sin kristna uppfattning.

Syster Amita är inte på något sätt upprörd över vad de svenska skolböckerna skriver om buddhismen. Men hon skulle bl.a. vilja ha en bättre förklaring av vissa saker, som är svåra att förstå för en västerlänning, till exempel vad bön till Buddha innebär, själva buddha-begreppet samt nirvana. En buddhist kan visserligen bedja till den historiske Gautama Buddha, men Buddha är annars en symbol för den högsta kunskapen, ett namn på den fullkomligt upplysta människan — det har funnits flera buddhor — och bön till Buddha innebär i allmänhet att man reflekterar över att nå samma kunskap som en buddha. Det är således inte så mycket den siste Buddha — Gautama — som man har i tankarna som själva buddha-idén.

— Det kan finnas skillnader mellan en intellektuell buddhism och buddhistisk folktro, säger Amita Nisatta, men hur enkel uppfattning en buddhist än har, kan

buddhistisk bön inte jämföras med kristen bön, eftersom Buddha knappast av någon buddhist uppfattas som en person.

Nirvanabegreppet är naturligtvis också svårt. Nirvana kan inte betecknas som "buddhismens himmel" och jämföras med kristendomens hinsidesföreställningar. Nirvana betyder utslocknande, och det som slocknar, upphör, är den materiella, personliga existensen: begären, handlingarna. Ego-upplevelsen av ett personligt jag upphör.

— Även inom hinduismen talar man om nirvana, men hinduismen skiljer sig från buddhismen på så sätt att man där talar om att uppgå i Brahman, det högsta, det gudomliga, som av många hinduer upplevs som ett uppgående i Gud. Inom buddhismen anser man inte att vi förenas med någon person, någon Gud. Målet för buddhisten är utplånandet av jag-upplevelsen, insikten att något bestående jag inte existerar, utan att individens sinne endast utgörs av obeständiga mentala processer. När jag-upplevelsen är borta, upphör återfödelse och individuellt liv. Man ingår i "Nirvanas frid", vilket är ett högre varande, men inte något personligt.

Förstår eleverna dessa buddhistiska föreställningar?

— De kanske får en impuls så att de börjar tänka efter. Om de sedan verkligen blir intresserade och vill veta mer, måste de vända sig till annan litteratur än skolböckerna.

GÄLLMO

Gunnar Gällmo har vid några tillfällen anlåtits som buddhistisk fackgranskare av bokförlaget Natur och Kultur. Tyvärr, säger han, har förlaget "rättat sig efter mina åsikter ibland och struntat i det ibland".

— Förbättringarna de senaste åren, när det gäller buddhismen i skolböcker, har varit obetydliga. Jag har efter samtal med läromedelsredaktörer fått ett bestämt intryck av att man hellre fyller böckerna med lättlästa felaktigheter än med korrekta uppgifter som kräver egen tankeverksamhet av eleverna och lärarna. Kaptlet om buddhismen i Ringgren-Ström "Religionerna i historia och nutid" (Verbum, ny upplaga 1974) som används vid universiteten, är en förträfflig katalog över kristna teologers fördomar mot och missuppfattningar av buddhismen. Enligt min uppfattning är landets teologiska fakulteter och teologiskt infiltrerade institutioner helt

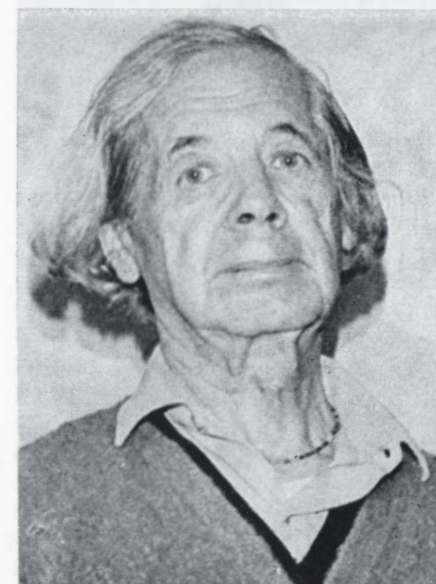

Gunnar Gällmo

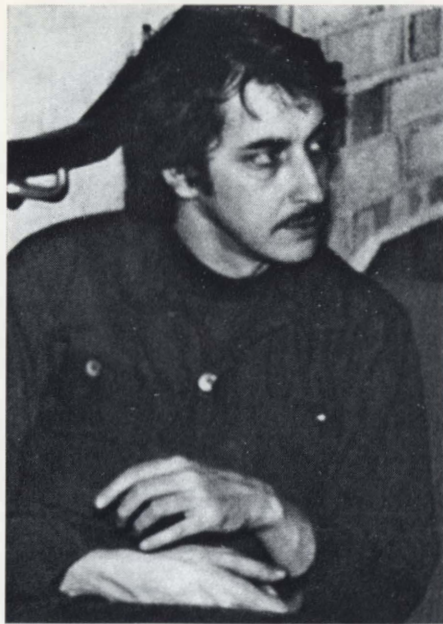
diskvalificerade som remissinstanser i fråga om icke-kristna religioner. För buddhismens del har anskaffandet av tillförlitliga uppgifter hittills försvårats av att landets buddhister varit alltför löst organiserade. Denna brist håller nu på att avhjälpas av det nyligen bildade Förbundet Buddhistisk Gemenskap, som efter förmåga bland annat försöker systematiskt ta itu med problemet med tillförlitliga läromedelstexter om den egna religionen.

EIDLITZ

Walther Eidlitz — uppskattad författare, föredragshållare och kursledare — ser i Upanishadernas, Bhagavad-Gitas och Bhagavata-Puranas utsagor den klaraste framställningen av den eviga sanningen. Han säger att han inte vill polemiserat mot enskilda läroböcker i religionskunskap, men han påpekar att deras avsnitt om hinduismen är

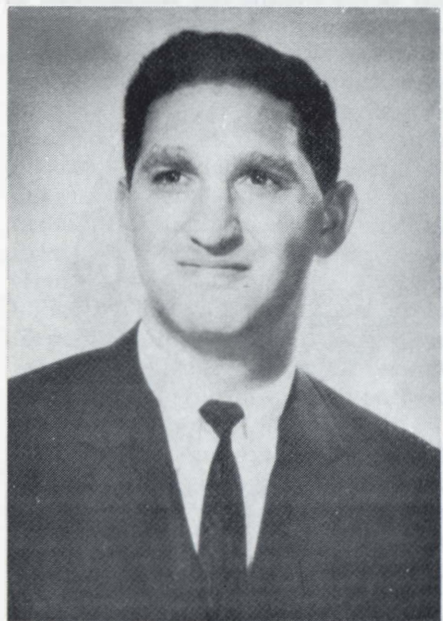
Walther Eidlitz

Björn Ericsson

skrivna helt utifrån, huvudsakligen på grundval av sekundärlitteratur.

— Jag blev själv en gång inbjuden att skriva kapitlet om hinduismen i en lärobok för gymnasiet. På grundval av några årtiondens studier av de heliga texterna på sanskrit, tusentals utsagor i dessa, nio års vistelse i Indien i nära kontakt med en av de urgamla religiösa traditionerna skrev jag att hinduismens centrum är tron på den ende Guden, den eviga, gudomliga personen, vars boning är alla varelser och alla världar, vars gestalt består av verkligt, evigt vara, ren insikt och gudomlig lycka. De mäktiga förvalterna av naturkrafterna, de så kallade devas, som prisas i många

Morton H. Narrowe

hymner, är bara hans små tjänare eller delasppekter av honom. Redan i Rigveda heter det: "Med många namn kallar siarna det Enda, som är absolut VARA." Men min framställning blev aldrig tryckt. Den stämde inte med den konventionella beskrivningen av det indiska mångguderiet, som man ville ge eleverna.

Det blev i stället en lärare i kristendom som skrev om hinduismen i läroboken. Denne lärare bad sedan upprepade gånger Walther Eidlitz att granska hans text. Eidlitz kunde då endast rätta ett antal sakfel: det blev ett lappverk, ty textens hela struktur kunde ju inte ändras.

Walther Eidlitz menar att framställningen av "främmande" religioner i skolböcker bör göras endast av människor som lever i dem och kan göra urkundernas ande levande.

NARROWE

Rabbin Morton H. Narrowe upplyser att det de senaste åren har blivit allt vanligare att läroboksförlag tar kontakt med honom eller någon annan rabbin eller kantor inom någon av de svenska mosaiska församlingarna för att de skall granska olika läroböckers kapitel om judendomen. Ett fåtal förlag gör inte detta, men de flesta av de stora förlagen känner sig mer eller mindre förpliktade att låta någon av den mosaiska tron läsa och kritisera det som har skrivits om judendomen.

— Några författare är villiga att ändra eller åtminstone mjuka upp felaktigheter och missuppfattningar, men en del vill inte göra detta. Det är ibland svårt att få kristna att förstå att den gamla uppfattningen om judendomen som en sträng religion ("öga för öga, tand för tand") jämförd med kristendomens lära om kärleken, är ett kristet påstående, som är främmande för judens etik och levnadssätt.

Det kan också finnas svårigheter, säger Morton Narrowe, när det gäller judendomens Messiasstro, att rätt klargöra på vilket sätt denna skiljer sig från kristendomens syn på frälsningen.

Men rabbin Narrowe betonar att han är glad över de ökade kontakterna med läroboksförlag och skolor och ser fram emot ett ännu mer djupgående samarbete.

ERICSSON

Björn Ericsson är en av de få svenskfödda muslimerna. Han påpekar att den islamiska religions-

utövningen är grundad på koranen, "världens mest lästa och citerade skrift". När man vill förklara islam för svenskar är det alltså nödvändigt att ha en godtagbar översättning till hands. Professor K. V. Zettersteéns översättning från 1917 svarar bra mot den arabiska texten, upplyser Björn Ericsson, men dr Åke Ohlmarks från 60-talet är ett vilseledande fuskverk. Zettersteen är svåråtkomlig och borde något bearbetad ges ut i ny upplaga.

— De läroböcker i religionskunskap som använder Zettersteéns text, får en trovärdig prägel, medan de som utnyttjar Ohlmarks tolkning, blir missvisande. Tyvärr används Ohlmarks mest, eftersom den finns i handeln.

Björn Ericsson har sedan början av 60-talet tidvis engagerats av skolor och bokförlag (Natur och Kultur) i sin egenskap av svenskfödd muslim. Det förefaller, säger han, som om det finns en uppriktig önskan att förmedla en rättvis bild av islam, "men samtidigt en viss rädsla för att ge hela sanningen".

— Det förhåller sig nämligen så att islam — den sista stora världsreligionen — utgör ett godtagbart alternativ till den urvattnade kristendom vi dras med här i landet. Därför betonas det i läroböcker att det rör sig om en främmande invandrarreligion. Den spärr som därmed upprätthålls mot världsreligionen islam förslår inte i längden. Före år 2000 kommer de nuvarande cirka 12.000 invandarmuslimerna i landet att ha ökat med 10.000-tals svenskfödda. Till följd av förbättrade kommunikationer är det omöjligt att förtiga Gud och hans sändebud Muhammed!

Här skall inte göras någon redaktionell värdering av skolböckernas presentation av icke-kristna religioner, och inte heller någon jämförelse mellan olika böcker som används i undervisningen. Men det står klart att författarna haft svårt att på ett rättvisande sätt skriva om religioner som de själva inte riktigt kunnat leva sig in i. Det finns brister i beskrivningen av till exempel den vedantiska identitetsläran och det buddhistiska personlighetsbegreppet, vilka båda två utgör filosofiskt intressanta föreställningar om människans natur.

DR PUTHOFF SVARAR DR HANLON

I tidskriften "New Scientist" gick en vetenskaplig skribent dr Joseph Hanlon, till hårt angrepp mot de båda Uri Geller-undersökarna Targ och Puthoff vid Stanford Research Institute (Sökaren 2, 1975). På 16 sidor lade han fram sitt resonemang, vilket rönt stor uppmärksamhet. Många tyckte att Hanlon lät övertygande, men en kritisk läsare kunde upptäcka att det på väsentliga punkter var fråga om spekulationer utan verklighetsunderlag. Om Hanlon besvärat sig med att kolla vissa saker med SRI, hade stora delar av hans utläggning inte behövt göras.

Sökaren har tillskrivit en av SRI-forskarna, dr Harold Puthoff, och bett honom svara på några frågor rörande Hanlons kritik. Frågorna och svaren återges i det följande, i något redigerat skick.

Dr Joseph Hanlon skriver att den tärning som ni använde i experimentet, där Uri Geller skulle gissa på läget av tärning, dold i låda, kan ha varit en specielltärning, som sände ut radiosignaler om vilken av dess sidor som var vänd uppåt. Är detta möjligt?

— Vi hade före våra experiment konsulterat illusionister, så vi var väl medvetna om att en sådan möjlighet fanns. Därför använde vi en egen, genomskinlig tärning, så att vi kunde vara säkra på att tärningen inte innehöll någon elektronisk apparat. Den var märkt med ett SRI-kodnummer och kontrollerades före och efter varje experiment. Uri Geller fick inte röra vid den.

Kan Geller ha haft, dold på sin kropp, en miniatyrradiomottagare - konstruerad av dr Puharich - vilken överförde upplysningar till honom, när han befann sig inne i det slutna rummet?

— Vi var medvetna om en sådan möjlighet. Därför utförde vi våra experiment så att om en dold radiomottagare fanns, skulle den inte vara till någon nytta. Alla tänkbara medhjälpare till Geller hölls borta från den plats där målbilden utfördes — dessutom rädde tystnad där. En mottagare på Uris kropp skulle alltså inte ha varit till någon hjälp.

Undersöktes Uri Gellers person med tanke på dolda elektroniska

hjälpmedel?

— Ja, vi kontrollerade detta med magnetometrar, samt visuellt. Men med tanke på de sofistikerade moderna elektroniska apparater som finns, insåg vi att det skulle vara svårt att hitta en dold miniatyrustrustning, så det var viktigare att vi alltid utförde experimenten så att eventuella elektroniska hjälpmedel inte skulle vara till någon nytta.

Dr Hanlon skriver att en ständigt närvarande Shipi Strang (Uri Gellers nära vän) kan ha varit Gellers medbrottsling. Var Strang närvarande vid experimenten? Assisterade han er i några av undersökningarna?

— I de flesta av våra experiment med Geller var varken Shipi Strang eller någon annan potentiell medbrottsling närvarande. I de få experiment där han var närvarande, fick han, som en försiktighetsåtgärd, vara i Gellers närhet. Vi sökte på alla sätt skydda oss mot eventuell dold kommunikation mellan Geller och någon person som befann sig i närheten av målbilden (som Geller skulle återge) under det experimenten pågick.

Diskuterade ni målbilderna högt så att en radio kunde ha överfört upplysningar till Uri Geller - utan Shipi Strangs närvaro?

— Nej, det var tyst medan experimenten pågick.

Ni kunde inte bekräfta Gellers påstådda förmåga att med tanken böja metallföremål. Varför inte? Tror ni att det är fråga om verkliga fenomen eller trick?

— Dessa fenomen uppträdde inte under sträng vetenskaplig kontroll, dvs. metallen böjde sig inte, så vi saknar grund för ett omdöme.

Dr Hanlon skriver att det rädde "cirkusatmosfär" under alla era experiment med Geller. Hur kommenterar ni det?

— Hanlons spekulation att det rädde en cirkusatmosfär under experimenten överensstämmer inte med fakta. Filmerna visar motsatsen.

Anser ni att Hanlons kritik är relevant på någon punkt?

— Hanlon gör kommentarer rörande våra vetenskapliga experi-

ment, vilka han saknar egen kännedom om. Hans artikel i "New Scientist" är ytterst relevant som ett socialt dokument, i det den utgör ett bra exempel på hur en människa psykologiskt kan reagera på data som det är svårt för henne att assimilera i den nu socialt accepterade synen på verkligheten.

Har ni gjort flera experiment med Uri Geller efter de tester som beskrivs i er artikel i "Nature"?

— Ja! Dessa kommer småningom att publiceras.

Har ni och dr Targ svarat era kritiker offentligt?

— Vi är inte intresserade av att underblåsa en kontrovers, så våra svar till kritikerna har i allmänhet begränsats till att ge upplysningar om faktiska förhållanden, där det funnits en legitim önskan till klarläggande. Den 7 november förra året hade vi en replik till dr Hanlon inför i "New Scientist".

Russell Targ och Harold Puthoff skriver i genmälet i "New Scientist" bl.a. att det var de själva som för dr Hanlon påpekade att hemlig radiokommunikation till Geller var en möjlighet, speciellt med tanke på att Uris vän dr Andrija Puharich är expert på mikroelektronik. Lika så, upplyser Stanford-forskarna, var det de som informerade Hanlon om att det i handeln finns en tärning som sänder ut radiosignaler. De hade uppmanat Hanlon att se upp med alla slags elektroniska trick under de experiment med Geller som han avsåg att göra.

I övrigt innehåller genmälet i "New Scientist" i huvudsak de synpunkter som framförts i brevintervjun ovan, förutom en replik till ett par regeringsrepresentanter, vilka enligt pressuppgifter observerat SRI-forskarnas experiment med Geller och funnit dem otillfredsställande kontrollerade. I själva verket hade dessa två personer aldrig fått tillåtelse att närvara vid något enda experiment, eftersom det skulle ha försvårat kontrollen, men de hade själva vid ett kaffebord gjort några otillräckligt kontrollerade, informella försök med Geller av helt annan karaktär än Targs och Puthoffs strängt vetenskapliga experiment.

GUD ÄR INOM OSS

Av Oskar Hörmander

Alla religioner bygger på fruktan — för det okända och för döden. Människan vill inte låta sig nöja med sin begränsning och med döden som den absolute och obönhörlige avslutaren av hennes existens. Hon vill nå bortom sig själv i det hon söker en försäkran om att det liv hon lever på jorden har en mening, genom att det förlängs utöver den gräns, där det till synes når sin avslutning.

Det farliga och okända omger människan. Ingen socialvård och inga försäkringsskydd kan ge henne den fullständiga tryggheten. Sjukdom och olyckor finns som ständigt oroande möjligheter. Mot det okända och skrämmande ställs guden, den starke, mäktige och rättvise, som ger människan hjälp.

Ursprungligen var religion primitiv magi: magiska böner och riter, riktade till gudar och andar, skulle ge människan fördelar. Magin har sedan utvecklats till allt högre former av religion, under medverkan av stora tänkare och andliga föredömen. I de bästa formerna av religion har människan lyfts in i en andlig verklighet och samtidigt förts närmare sina medmänniskor i det att förankringen i det egna jaget har släppts. I religionen blir livet meningsfullt, därför att det leder bortom döden in i en ljus förklaringsvärld.

Mot denna religiösa lösning har ställts den naturvetenskapliga. I stället för att ge det okända en mystisk tolkning har människan då strävat efter att tränga in i den materiella världen för att lära känna den. Därvid har de magiska riterna gjorts onödiga — de har kunnat tas bort i stället för att sublimeras upp till världsreligioner.

De första tänkarna i västerlandet var naturfilosofer. De sökte bl.a. efter ett ämne, som kunde vara alltings ursprung: luft, eld eller vatten. Detta var ett sätt att skjuta idéerna om gudar åt sidan. De försökte också bestämma jordens läge i förhållande till den omgivande rymden. I länderna kring Medelhavet trängde en elit av tänkare allt längre in i tillvarons hemligheter. I Athen och Alexandria bedrevs av Aristoteles och hans efterföljare en intensiv naturforskning. Den gav en materialistisk världsförklaring, som under antiken nådde sin höjdpunkt i atomläran.

Men samtidigt levde massan av människor alltjämt innesluten i en religiös föreställningsvärld. I romarriket med dess blandning av religioner knöts intresset under århundradena kring vår tideräknings början främst till frälsningsmysterierna, vilka visade vägar att komma förbi den fruktade döden.

Bland alla religionerna blev kristendomen slutligen den segrande. Den svarade mot enkla människors behov av trygghet i en på den tiden mycket otrygg värld. Frälsningsmysteriet var lättfattligt och trösterikt: Kristus är uppstånden, och du människa skall få evigt liv!

Samtidigt segrade föreställningen att det fanns en enda Gud och inte en mångfald gudar — även om Gud uppfattades i tre uppenbarelsformer.

En konkurrent till kristendomen var den antika filosofin, som påverkade en stor del av den bildade eliten. För att den kristna tron, sedan den blivit statsreligion, skulle kunna anpassas till denna elit, upptog den i sig en del föreställningar från filosofin, framför allt den pla-

tonska idealismen — medan den materialistiskt utformade, vetenskapliga naturfilosofin, som grundlagts av Aristoteles, avvisades, eftersom den var antireligiös och strävade efter att ersätta det gudomliga med andra förklaringar och alltså var oförenlig med kristen tro.

Under den tidiga medeltiden trängdes naturfilosofin tillbaka av kristendomen, och harmonin mellan religionen och vetenskapen blev fullkomlig. Men på 1200-talet dök de farliga tankarna ur antik filosofi och vetenskap upp igen — farliga därför att de var väsensskilda från kristendomen — och då skedde det på en bakväg, som den allt behärskande kyrkan inte hade förutsett. Araberna hade tagit upp den grekiska naturvetenskap som västerlandet lämnat obeaktad, och via de förnämliga universitet som växte fram inom den arabiska kulturkretsen, kom den grekiska naturvetenskapen in i södra Italien och södra Spanien, där dess tankar överfördes från arabiskan till latinet. Kyrkan konfronterades nu med den filosofi som ville finna naturliga förklaringar i stället för religiösa, och den ställdes inför ett svåröst dilemma. Platons tankevärld hade lätt fogats in i den kristna läran, men med Aristoteles, som nu fördes fram som det stora namnet, var svårigheterna helt andra. Skulle en vidareutveckling ske efter hans tankelinjer, kunde hela den kristna lärobyggnaden råka i fara. Kyrkan började med att helt avvisa Aristoteles. Men de nya tankarna bröt sig oemotståndligt väg. Då uppträdde Thomas ab Aquino; han fann lösningen på det till synes olösliga problemet. Han förklarade att Gud i Kristus hade trätt in i den materiella världen. Därmed hade

han gjort den till en del av sitt rike. Motsatsen mellan ande och materia försvann. Med Aristoteles kunde vetenskapen tränga allt djupare in i naturens hemligheter, men den måste ändå till sist låta allt detta bli en del av något högre, nämligen den andliga tillvaro, som i Gud hade sitt ursprung, sin medelpunkt och sitt mål.

Thomismen blev kyrkans starka fäste. Den blev en i sig själv sluten lärobyggnad, som en gång för alla gav vetenskapen en plats i Guds världsordning. Aristoteles bäddades — liksom tidigare Ptolemaios — in i de trossatser som den kristna läran vilade på. Någon vidareutveckling av naturvetenskaperna skedde inte. Aristoteles upphöjdes till den absolute auktoriteten. Hans skrifter utlades och diskuterades, men naturfenomenen som sådana lämnades obeaktade.

Kopernikus framträdande innebar inte någon omedelbar förändring av världsbilden. 1500-talet gick till sitt slut utan att se något genombrott för den nya synen på världen. Så länge Aristoteles ännu var gällande auktoritet, fick den nya astronomin inte något ordentligt fäste. Men på 1600-talet kom den stora omvälvningen. Bättre instrument gav ökade möjligheter till astronomiska observationer. Därmed släppte steg för steg bundenheten vid gamla auktoriteter. Matematiker, fysiker och astronomer hjälptes åt att blottlägga de lagar som styrde universum. Århundradets vetenskapliga arbete kröntes av Isaac Newtons Principia. Gud var nu flyttad långt ut i periferin. Möjligen kunde man se lagarna för universums rörelser som utgångna ur hans hand.

Överallt vid universiteten i Europa stod striden hård mellan kyrkan och de framflyttande naturvetenskaperna. Innerst gällde den om vetenskapen alltjämt skulle inordnas under kyrkans auktoritet och därmed begränsas av gällande lärobyggnad, eller om den skulle få utvecklas fritt och finna de lösningar som förnuftet efter hand öppnade. I vårt land utkampades den striden i Uppsala på 1680-talet. Där liksom på andra håll blev resultatet att kyrkan tvingades släppa sitt grepp om naturvetenskaperna.

Under 1700-talet blev den vetenskapliga frigörelsen från kyrkans överhöghet allmän egendom inom de bildade kretsarna. Kyrkan angreps även inifrån av män med den nya åskådningen: många präster trodde inte mer på Gud än den me-

nighet, som de predikade för — ofta mindre. Predikningarna blev till förståndsutläggningar, där det ursprungliga kristna frälsningsmysteriet hade försvunnit. Denna betoning av förnuftet gav upphov till reaktioner: rännilar av känslobetonade rörelser, bl.a. pietismen och herrnhutismen, och mot 1700-talets slut kom romantikens häftigt framflyttande flodvåg — åter ställdes religionen i centrum, åter bakades Platon in i den kristna frälsningssymboliken. Det var ett försök att återvända till den medeltida tankevärlden. Naturvetenskaperna sköts åter i bakgrunden, de förde ett tynande liv i skuggan av filosofin och teologin.

Kyrkan tycktes stå som segrare. Men det var bara tillfälligt; vad naturvetenskaperna vunnit under 1600- och 1700-talet krävde en fortsättning. Den kom också. Studierna lättes till att man lärde sig förvandla materia till energi, och därmed skapades förutsättningar för en storartad maskinell och teknisk utveckling. Det materiella betonades, det andliga sjönk tillbaka. Praktiska synpunkter segrade över filosofiska system. Människan var åter på väg att lösa sin tillvaros gåtor på den naturvetenskapliga vägen. Tanken på en Gud som upphovsmannen tedde sig därvid besvärande naiv. Den stolta kristna lärobyggnaden hade med dunder och brak störtat till marken.

Charles Darwins utvecklingslära betecknade kulmen i naturvetenskapernas frammarsch. Människan själv sågs nu ingå som en del av naturen. Man kunde följa den biologiska utvecklingen upp mot mer och mer komplicerade varelser under varje arts ständiga, järnhårda kamp för tillvaron. Någon kärleksfull skapare bakom denna process kunde inte upptäckas.

För kyrkan blev Darwin ett dödligt hot. Han ställde in människan i ett naturligt utvecklingsschema. Det förut okända — den del där Gud inträtt — reducerades på naturvetenskaplig grund. Kyrkan kunde inte hålla emot läran om den naturliga evolutionen, hur mycket den än försökte. Den valde till slut att baka in de nya upptäckterna i religionen. Man kunde inte spåra Guds verk någonstans i naturens processer, men Gud blev nu den yttersta principen bakom allt. Skaparen som hade satt igång utvecklingen och upprätthöll universum.

Under den vetenskapliga utvecklingen har kyrkan ständigt tvingats

utrymma alltför framskjutna positioner. Den naturvetenskapliga lösningen har ständigt vunnit terräng och skjutit den religiösa i bakgrunden. Kyrkan har förlorat i striden mot vetenskapen, trots att den försökt anpassa sig till den nya situation som uppstått genom naturvetenskapernas ständiga utveckling. Men så snart en lucka kunnat skönjas i det naturvetenskapliga resonemanget, har man försökt placera in Gud i den luckan.

Det blir mer och mer orimligt för kyrkan att försöka pressa in de vetenskapliga upptäckterna i en religiös världsbild. Tiden är helt enkelt inne för kyrkan att erkänna, att Gud rent fysiskt och naturvetenskapligt sett inte existerar och naturligtvis heller aldrig har existerat. Solsystemen, planeterna, jorden, allt liv på jorden inklusive människan har uppstått på ett sätt som antingen redan kan förklaras eller också i en framtid kommer att kunna naturligt förklaras. Det finns inte längre någon anledning att som ett förblivande om än högst reducerat x sätta in en Gud.

*

I detta vetenskapliga perspektiv blir människan en länk i en väldig kedja av varelser som ringlar fram genom årmiljonerna. En enskild människa blir någonting ännu mindre än ett sandkorn i Saharas öken. Vad hon utträttar bidrar till den samlade civilisationen, men blott som en droppe i ett oändligt stort hav. För några få snillen kan perspektivet till synes bli annorlunda. De kan vid fullbordad livsvandring se sig om och upptäcka efter sina egna fötter åtminstone så mycket som ett enda avtryck i sanden. De har gjort någonting till förmån för den samlade civilisationen. Deras namn kan inte förbigås, när hopsummeringen görs på historiebladen. Det kan förefalla så. Men inte heller detta gäller, om det naturvetenskapliga perspektivet accepteras helt och hållet. Man är bland vetenskapsmännen övertygad om att vår civilisation förr eller senare kommer att gå under, antingen genom en plötslig naturkatastrof eller genom en gradvis försämring av livsbetingelserna. Jorden kommer att förvandlas till stoft i världsrymden, den kommer att förbrännas och bli till en gasformig massa — eller bli en död isklump, som utan liv fortsätter sin bana. Civilisationen försvinner. Även mänsklighetens störste, de beundrade snillena, är då spårlost

borta, försvunna som om de aldrig existerat. Skillnaden mellan dem och de många genomsnittsmänniskorna visar sig vara ingen, när konsekvenserna av den naturvetenskapliga världsbilden accepteras helt och hållet. Till sist blir det så att t.o.m. sandkornen försvinner. Livsinsatsen blir inte bara försvinnande liten för det stora flertalet människor, den blir för alla, absolut alla, till ingenting, till ett absolut ingenting.

Låt oss nu mot denna livsbild, denna iskalla rymdupplevelse, ställa en helt annan: den som för hundra år sedan omfattades av de allra flesta människor i vår del av världen och som ännu lever kvar på sina håll. Människan är en del i Guds pågående skapelse. Hon är inte född av en slump. Det finns bestämda, djupt meningsfulla mål för hennes liv. En del av dessa mål, de mindre betydande, kan uppnås i den här världen, men de större målen väntar i en tillvaro bortom döden — under förutsättning att hon inte bryter mot de lagar som Gud ställt upp för sin skapade värld. Människan är i varje ögonblick av sitt liv innesluten i Guds väldiga hand, föremål för oavlätlig omvårdnad från Guds sida. I ovissa stunder kan hon vända sig till Gud och söka hans ledning. Om hon med allvar lyssnar till hans röst, visar han henne den rätta vägen. Tvekar hon likväl, kan hon uppsöka sin själasörjare, prästen, som är herden för hjorden med ett gudomligt uppdrag att föra det bortsprungna fåret tillrätta.

Ännu finns det människor som lever i tryggheten av en sådan tro. Den kan möta en besökande främling i de österrikiska och bayerska alpbryarna med deras obrutna religiösa gemenskap generationer igenom. Och den kan fortfarande upplevas vid en gudstjänst i en kyrka i Bohuslän. Kyrkfolket kommer till sina bestämda bankar, som far och mor, som farfar och farmor. Liksom man om vardagarna går till bords och mottar ur Guds hand nödvändig näring för kroppen, så går man om söndagen till kyrkan och mottar lika nödvändig, ja ännu mer oundgänglig näring för själen. Gudsordet, förmedlat av den rätte läraren, visar vägen, ger trygghet och förankring, vad som än händer.

Till sist insomnar de i Gud, dessa troende, vilar i Gud, som det står på så många gravstenar, i väntan på uppståndelsens dag, då Kristus skall föra människan vid handen in i Guds härlighet.

En sådan absolut känsla av trygghet får människor i våra dagar allt svårare att uppleva — på grund av tragiska händelser i världen, som massmedierna berättar om, och på grund av den naturvetenskapliga världsbilden, som är en del av de kunskaper skolan ger. Samtidigt måste vi konstatera att det är en känsla av trygg förankring som behövs för att en människa skall kunna existera, få ett värde som individ och utveckla sin personlighet. Många människor önskar ingenting högre än att kunna samlas kring en kärna av mening och mål. De sneglar mot religionen, mot kyrkan, mot de religiösa samfundet. De längtar dit, men de stöts bort, när de möts av orimliga teologiska teser och av en gudstro som de vet inte är förenlig med vetenskapens världsbild. De längtar efter trygghet och gemenskap men kan inte göra avkall på självklara kunskaper och stannar då hellre kvar i den iskalla meningslösheten.

Gud i religiös föreställning är i allmänhet en utanför människan existerande verklighet, som väljer ut henne och hos henne skapar en tro. Enligt den naturvetenskapliga världsbilden är detta en omöjlighet. Men även om en människa accepterar vetenskapen, kan hon välja att leva i gemenskap med en god makt, som hon kallar Gud. Det är då människan själv som väljer, inte Gud. Hon väljer Gud för att kunna leva. Av egen fri vilja ställer hon en god makt, som hon kallar Gud, i centrum.

Det kan invändas att en sådan Gud inte existerar. Han finns inte som en levande personlighet ute i världsrymderna eller långt borta i en fjärran himmel. Det är sant. Men likafullt existerar han. Han existerar just på det sätt som det gudomliga alltid har existerat: som en kraft i en människas inre. Det vi kallar verkligheten är någonting som vi hela tiden bygger inifrån. Verkligheten är alltid vår egen privata föreställning — den absoluta sanningen vet vi inget om. Så är det med våra föreställningar om träd, berg, hav osv — och även med föreställningarna om Gud: de har växt fram i människans inre.

Det väsentliga i en sådan form av religion är att människan i sitt inre accepterar en medelpunkt som hon kallar Gud. Med den förankringen vågar hon sedan efter hand ta de många steg som tillsammans blir hennes liv. Men hela tiden är hon medveten om att detta är hennes

självskapade värld. Utanför den finns en annan värld som styrs av obevekliga naturlagar. I den världen existerar ingen Gud, men den kommer henne inte mycket vid. Hon lever i sin egen självskapade tillvaro, och i den finns Gud som en alldeles självklar del av hennes existens.

Detta är ingenting nytt. Gud har alltid existerat på det sättet och endast på det sättet. Det som av människor upplevts psykiskt, har sedan projicerats upp på ett fysiskt plan.

Många religiösa människor i vår tid är medvetna om att Gud är en makt i deras inre och ingenting mer. "Gud-är-död"-teologin är ett uttryck för detta. Det är i fysisk bemärkelse som Gud är död. Han har inte dött — man bara konstaterar, att han fysiskt sett aldrig har levat. Men som en psykisk realitet finns han naturligtvis kvar. Som sådan lever han och kommer att leva, så länge det finns en människa som för sin existens behöver honom som sin medelpunkt.

Kyrkan lär att Gud är en fysisk verklighet — trots att detta framstår som omöjligt för allt fler människor — och så uppstår en klyfta mellan religionens officiella företrädare och många av de människor som längtansfullt sträcker sig efter det religiösa utan att kunna ge avkall på en vetenskaplig världsbild. Kyrkan och samfundet står där med en samlad psykologisk erfarenhet, med en enastående kännedom om vad en människosjäl behöver — och får se människorna i allt större utsträckning vandra förbi, därför att man envist håller fast vid troskrav, som en modernt skolad människa i allmänhet inte kan acceptera.

Religion måste vara en form av existentialism, som ger människor möjlighet att existera som handlande och ansvarstagande individer genom livet fram till den oundvikliga döden. Människorna måste få bygga upp sitt viljeliv kring en medelpunkt, som är en utstrålning av all god vilja i världen. De måste få känna denna medelpunkt som en del av sitt eget väsen med en möjlighet till omedelbar kontakt, när svårigheterna tornar upp sig. Då kan de känna den trygghet som gör det möjligt för dem att leva på den grund, som deras eget liv ger dem.

Det kommer även i framtiden att finnas människor som håller fast vid Gud som en fysisk realitet. Det måste stå var och en fritt att över-

Forts på sid 28

DEN UNIVERSELLA ANDEN

Av Anders Apelqvist

Det finns ingen **personlig, individuell** intelligens — annat än som illusion. Vad som finns är en **opersonlig** intelligens, som uttrycker sig i alla väsen och som strömmar genom mänskligheten som saven i ett träds grenar. Detta är Den Universella Intelligensen (DUI). Den genomtränger allt, och den ger människan Illusionen av att äga en egen, individuell intelligens.

Det finns således en enda Intelligens, gemensam för alla varelser. De individuella tankarna och gärningarna är individuella till skenet — som Verklighet, som Sanning, är de yttringar av DUI.

De individuella intelligenserna hos presidenter, hovrättsråd, uppfinnare, vedhuggare är en **illusion** utan vilken all Rörelse skulle avstanna och evolutionsprocessen upphöra. Endast med hjälp av sinnesvillor, vanföreställningar fortskrider Rörelsen på sin hänsynslösa, blodiga väg mot det förborgade målet. Det är inte individen som skjuter, mördar, skövlar, utan det är Den Universella Anden som håller i avtryckaren, bränner på bål, förhärjar och plundrar — med ett enda mål: sitt eget kosmiska väsens utveckling.

Individer har ingen existens annat än som sken, illusion. Det enda som existerar är DUI. Illusionen om individens existens och enskilda tillvaro är en av många sinnesvillor som DUI använder för att utveckla sitt väsen.

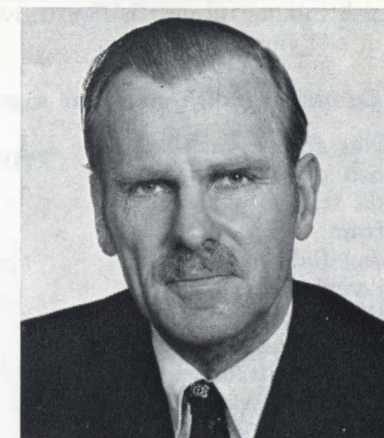
*

De blodiga krigen är blodiga endast ur det individuella medvetandets synpunkt, men detta medvetande finns till blott som Illusion. Ur Den Universella Andens synpunkt, alltså ur sant kosmisk synpunkt, existerar inga blodiga krig, inga individuella tragedier, utan endast likgiltiga, kalla rörelser hos DUI,

vars väsen framträder svept i materiens klädnad, vars andliga form framträder som materiens myriader former, vars medvetande uttrycker sig, speglar sig genom arkitekturen, matematiken, konsten, dikten. Mänsklig konst, vetenskap och dikt är Andens yttre form, dess idé, förkroppsligad i materien. Materien är Andens yttre, förverkligade form, det mot världen vända ansiktet — dess inre ögon är riktade mot dess eget, från världen bortvända väsen. Naturkatastrofer med förluster i människoliv är katastrofer endast för det individuella sinnet, men eftersom detta finns till endast som Illusion, då det i verkligheten endast existerar ett **Väsen**, som fördelar sig i alla individer som saven i ett träds grenar, så finns det inga **verkliga** katastrofer, inga förluster i människoliv, utan endast yttringar av det Högre Väsendet, som är evolutionära akter hos DUI, nödvändiga för Andens/världens successiva utveckling.

För DUI är allt gott, även det som för det individuella medvetandet ter sig som det högsta onda, det mest bloddrypande grymma. Revolutioner, blodiga slagfält, jordbävningar, allt som kan hemsöka det individuella medvetandet och av det uppfattas som det högsta onda, är för DUI det högsta goda. Ont, gott, rätt, brott, heder, omoral, moral är endast Illusioner, varmed DUI driver den kosmiska Evolutionen, utbredandet av sitt eget Universella Väsande, vidare.

Det finns således endast ett väsen, en enda kropp, och endast i Illusionens värld, som alstras och upprätthålles av DUI, har den universella Enheten sönderfallit i beståndsdelar, vilka strömmar ur Enheten. Mångfalden är verklig endast som Illusion. I det högre medvetandets sfär

finns endast Enhet. Lägre ner i den universella medvetandeskategorin tycker vi oss finna motsättningar, vilka som teser och anti-teser speglar upp sitt evolutionsdrama för våra av Illusionerna bländande ögon.

Universum är en enda Lekamen, en enda Varelse, en Vilja, ett Ord, och människan är den i materien nedsänkta materiella kopian och miniatyren av detta universum, denna stora Lekamen, detta Universella väsen.

Människan är således Universums andliga kropp, förminskad i materien. Och hon är sålunda ett sant uttryck för ordet, för viljan, dess sanna i materien uppenbarade, förkroppsligade verktyg.

När utvecklingen går framåt, går den mot större enhet, förenar i sig alla motsatser; när den går bakåt, upplöser den all enhet och upphäver till sist sig själv. Universum är den syntes i vilken alla motsättningar sammansmälter och upphävs. Det är i denna stora syntes, den kosmiska, universella Syntesen, det är ur denna väldiga ursyntes som strömmen av teser och antiteser faller som en evig flod ner i Verklighetens dal, där de uppfattas som absolut verklighet, medan de i själva verket endast är de Illusioner som universum alstrar ur sitt eget väsen för att utveckla sig självt. Det är således genom att ständigt alstra motsatser, motsättningar, "teser och antiteser", som Universum upprätthåller sig självt, utvecklar sig självt. Endast genom att föda sina egna

motsättningar upprätthåller universum sitt vara som Syntes.

*

En okänd indisk siare har sagt:

När rätten vacklar
och det onda segrar,
då träder själv Jag
fram, o Bharata.
Jag föds på nytt
i varje tidevarv
till dygdens skydd,
till lastens undergång
och för att lägga säker
grund för rätten.

Vem är det då som enligt denne geniale profet träder fram? På vem syftar detta dunkla siarspråk? Vem är diktens hemlighetsfulla Jag? Enligt en modern tids språk är det Den Universella Intelligensen. DUI är ett geni som predikar genom en idiot. DUI är förnuftet förklätt till oförnuft, kärleken förklädd till hat, intelligensen svept i dumhetens mantel. DUI är det höga Förnuft som genomströmmar allt oförnuft.

*

DUI dödar och ger liv, allt efter sina egna inneboende, universella naturlagar. DUI är universums stora träd, det kosmiska livsträdet, och dess grenar är individernas liv, bladen och knopparna deras tillväxt, bortvisnande, död och ständiga förnyelse. Det är ur den stora, eviga stammen som de individuella grenarna erhåller sin näring: sitt andliga flöde, sitt individuella men dock universella öde. DUI undanröjer en individ, förintar den, om detta kan främja utvecklingen av en annan för den universella intelligensens syfte bättre lämpad varelse. DUI ser till att de varelser upphävs, förintar, som står i vägen för dess höga syfte, för Evolutionen.

*

Det starkare skall alltid, måste alltid enligt universums egna inneboende lagar segra. Det är med detta skoningslösa förgörande som DUI leder evolutionen. Det är inte personen utan Den Universella Intelligensen som skjuter, undanröjer; individen är endast ett ställföreträdande verktyg för den höga, kosmiska intelligensen, vilken skoningslöst driver utvecklingen framåt, allt för att förverkliga sig själv, sitt eget väsen utan den ringaste tanke på de individuella liv, de varelser, som den genomtränger, styr och behärskar. Den Universella Intelligensen är allt, och allt annat är intet. Det är inte en Hitler, en Stalin eller någon annan potentat som utlöser krig. Det är Den Universella Andens

långa genom universum utsträckta hand med dess myriader fingrar som driver mänskligheten in i krig. Ett tredje världskrig börjar, om DUI vill, inte om regeringarna i USA eller Sovjet vill. Eller med andra ord: om Vita huset och Kreml vill, så vill Den Universella Anden. Regeringarna är materiella uttryck för den universella Världsviljan. Alla människors vilja är uttryck för Den Universella Andens vilja. Allt skeende är i överensstämmelse med DUI och dess Vilja. Det finns således, kosmiskt sett, ingen motsättning mellan Förenta staterna och Vietnam, eller mellan Kina och Ryssland. Det är endast skenbara motsättningar i illusionens värld. Eller: vad som för det lägre medvetandet är motsättningar, är hos det högre medvetandet enhet. Motsättningarna förvandlas hos det högre medvetandet till Enhet.

Rättssamhällena kan endast existera under en illusion om motsättningarnas absoluta karaktär. Utan den skulle varje rättsstat störta samman, det kommersiella livet upphöra, ja utan Illusionen skulle samhället upplösas, all rörelse avstanna. Ty Rörelsen bygger på en Illusion om motsättningarnas absoluta karaktär, när det i själva verket inte existerar några motsättningar — illusionen om brott, när det inte existerar något brott, endast Rörelse, illusionen om rätt, när det inte existerar någon rätt, endast Rörelse, illusionen om orätt, när det inte existerar någon orätt, eftersom det inte finns någon rätt, endast Rörelse, illusionen om moral, när det inte existerar någon moral, endast Rörelse, illusionen om omoral, när det inte existerar någon moral, endast blind, obeveklig Rörelse hos den Universella, hänsynslöst framvärtande kosmiska Materien.

Illusionen om motsättningarnas absoluta, sanna, eviga väsen måste således ligga till grund för all samhällsverksamhet, ty utan den skulle det inte finnas något samhälle, en-

dast en förstenad, avstannad och förlamad Rörelse. I samma ögonblick som Illusionen om motsättningarna genomskådas och deras Enhet, deras ettväsen, uppenbaras för det folkliga medvetandet avstannar all Rörelse hos samhället och dess apparatur vittrar och dör bort inför den absoluta sanningens outträdliga ljus.

Illusionen om motsatsernas oför- enlighet måste alltså till varje pris upprätthållas. Motsättningarna måste underblåsas. Endast för en invigd elit, ett fåtal av de yppersta hjärnorna, kan sanningen uppenbaras. Men att det folkliga medvetandet aldrig skall förstå sanningen om alltings enhet har Naturen, DUI, själv sørjt för. Folket kan höra talas om sanningen, höra ryktas om den, men de skall lyckligtvis aldrig förstå någonting — ty förstod de något, skulle de upplösa samhällets och rättens grundvalar.

Naturen har i sin vishet sørjt för att denna insikt om motsättningarnas verkliga karaktär, deras faktiska enhet, aldrig blir uppenbar för andra än en liten begränsad elit. Den eliten ser själv till att de för evolutionen nödvändiga illusionerna upprätthålls. Och detta gör den genom att lägga större delen av mänskligheten i den djupa skymning, det ogenomträngliga halvdunkel som utmärker det folkliga medvetandet och större delen av den medvetandeshierarki som utmärker samhället. Samhällsfunktionärerna kommer således genom denna naturens egen skyddsåtgärd aldrig att kunna genomskåda den Illusion av vilken hela deras verksamhet avhänger. Genom att naturen i sin vishet för varje ny generation medborgare och samhällsfunktionärer ser till att deras förstånd hålls i ändamålsenlig skymning, ser den till att illusionen om motsättningarnas absoluta karaktär fortlever från generation till generation, från tid till tid.

Illusionen kommer att härska, ty

endast genom den kan Evolutionen framskrida mot sitt fjärran, förborgade mål, för vars uppnående Den Universella Anden använder alla medel, även de hänsynslösaste, råaste, mest omänskligt brutala, ty för DUI, denna likgiltiga, isiga, grymma kraft, är även de lumpnaste gärningar, de vidrigaste brott, det hemskaste blodbad en upphöjd ytt- ring, blott tjänande till att förverkliga dess framväxande principer. För Den Universella Anden, detta grymma väsen, är varje ogärning blott en Rörelse hos materien, syftande till det helas bästa, gagnande evolutionen och dess hemlighetsfulla, fjärran mål. Varje omoral, som främjar den universella intelligensens syfte är sålunda högsta moral, varje illgärning som befrämjar Den Universella Intelligensen och den stora Universella Evolutionen är en välgärning. Den Universella Intelligensen skövlar nationer, uppreser och nedriver riken, störtar furstar från tronen, bränner byar och städer, utplånar, likviderar, våldtar, allt för att förverkliga sitt väsen, för att med sitt framväxande, stora universella medvetande förkroppsliga evolutionen. Den Universella Intelligensen är Evolutionen, och Evolutionen är Den Universella Intelligensen. DUI känner ingen rätt, ingen orätt, ingen moral, ingen omoral, intet sant eller falskt, intet gott eller ont, intet skönt eller fult; för DUI finns endast ett: **Vägen**, den stora, ändlösa väg, där Evolutionens vagn oemotståndligt, hänsynslöst rullar fram mot det förborgade målet.

*

Namnet

Då det endast finns ett enda väsen, en enda kropp, en varelse, Den Universella Intelligensen, DUI, det verkliga väsendet, den verkliga varelsen, och de individuella personligheterna endast existerar som Illusion, behöver det endast finnas ett enda namn: DUI, och alla andra enskilda, personliga namn, som endast uttrycker, upprätthåller och symboliserar Illusionen, kan vittra bort, behöver inte ha någon existens. De enskilda namnen, de enskilda personligheterna upphävs och ersätts med ett enda namn: DUI. Individerna finns således inte till, utan upphävs i det Universella Väsendet. Illusionen ersätts med verklighet, det Universella Medvetandet framträder inte längre som sken, illusion, bedrägeri, utan som sann

Det enda väsendet

Som Materiell Illusion,
som Materiellt Bedrägeri
finns det enskilda väsen,
enskilda varelser,
enskilda individualiteter.

Som Verklighet,
som Absolut Verklighet,
den i Anden givna,
finns endast ett väsen: Anden,
Den Universella Intelligensen (DUI).

Andens blodtörst

Som man hugger av de grenar, de förtvinade, svaga grenar som är till förfång för trädet som sådant, dess växt och utveckling, så hugger Anden av sina egna lemmar som de ingår i och växer ut från dess andliga, universella Lekamen och förkroppsligas i materiens tusen former blott för att hela sin egen Lekamen, den stora Kroppen, Varelsen, och befordre dess tillväxt, väl och Evolution.

Anden stympar sålunda sina egna lemmar, de andliga organ och andliga lemmar som i den materiella verkligheten manifesterar sig som individer, stater, individuella och nationella väsen — för att befordre sin eviga universella Lekamens hälsa. Därav hans hårdhet, hans blodtörst.

Anders Apelqvist

Andens ursinne

Anden driver materien framåt på Evolutionens väg genom det kosmiska, universella ursinne och den upphöjda brutalitet med vilket den piskar tidens vagn framåt mot dess i universum ineliggande bestämmelse.

Anders Apelqvist

verklighet. De enskilda individerna upphävs, deras individuella namn vittrar bort, förbleknar i det förflutnas slam, och fram stiger en enda varelse, Den Universella Intelligensen. Individerna är endast ett väsen, en varelse och har därför inga individuella namn, ingen personlighet, ingen existens annat än som den stora Varelsens liv. De är hans

kropp, hans lemmar, hans hjärta, hans ande. De bär hans namn: DUI.

Anm. Redaktör Anders Apelqvist, Stockholm, har gett ut böckerna "Vittnesbörd", 1951; "I skuggan av templet", 1954; "Det bortvända ansiktet", 1964; "Den universella intelligensen" (lyrik) 1970; samt ett häfte "Den kosmologiska evolutionsläran", 1974.

EXISTENTIA

Intervju med Ingemar Johansson

"Ur känslan av dödens närhet blommor kärleken till det levande." Den devisa, i rött tryck, finns på brevpapperet från en ny rörelse med namnet Existencia.

Rörelsens talesman, Ingemar Johansson, förklarar att man utgår från en "biologisk, naturvetenskaplig livssyn". Dödens visshet är grundvalen.

Ideologin koncentreras i Dan Anderssons ord "Låt oss älska varandra i stället för att samla dynamitupplag. Låt oss samla kunskaper så att vi må förstå att hysa medlidande i stället för hat!"

Ingemar:

— Vi inser att vi lever bara denna enda gång, att vi alla är dömda att dö liksom allt övrigt liv på jorden. Därför vill vi ta vara på denna enda gång vi är till, vara nära varandra och naturen.

Världen ser ut som den gör, menar Ingemar och Existencia, för att vi inte haft realistiska kunskaper om livet, om dess uppkomst, mening och om döden. Genom kunskaper om detta kan vi lära oss att förstå varandra, förstå att hysa medlidande med människor utanför den egna lilla gruppen.

— Vi lever alla i samma värld, på samma jord, under samma sol. Vi andas samma luft, har samma känslor, samma behov — och går mot samma grymma slut: döden. När vi inser detta, kommer vi att upphöra med våld, förtryck och alla former av hänsynslös egoism.

Existencia vill samla de människor som känner vanmakt inför allt liv som får lida på grund av våra bristande bio-/etologiska kunskaper. Man vill samla de människor som inser att det inte längre räcker med vare sig politik eller religion för att bättra den prekära andliga och materiella situation vi hamnat i.

— Varje andetag för oss närmare döden — förintelsen. Om vi kunde

förenas i denna inställning, hur oändligt mycket lättare skulle det då inte bli att leva, säger Ingemar. Många näsor skulle sänkas, vassa armbågar dras in. Hur aktsamma skulle vi då inte bli om vår så livsviktiga miljö och om varandra — på vår gemensamma vandring mot döden. Och hur skulle vi då inte tillsammans kunna glädja oss åt solskenet, barnen och blommorna på vägen!

Existencias bedömning av människans situation är tydligen beslätad med den som SM har gett uttryck för: vid vägens slut står, bildligt talat, en exekutionspluton för att ta livet av oss, och i detta bedrägliga läge framstår klart livets allvar.

I Sökaren har vi lagt huvudvikten vid **sökandet**, att försöka finna ut vad människan och universum är. Existencia trycker mer på att vi, vid sidan av sökandet, skall inse dödens närhet, vara goda mot varandra, ta vara på de glädjeämnen som livet ger och vara måna om att skapa sådana för alla.

— Hur längtar vi inte bort från våld och ondska, ålderdom och nöd, sjukdom och död, bort från en skningslös tillvaro och naturligt urval! Hur längtar vi inte till ett annat och bättre hem i universum, till ett hem bortom stjärnorna, bortom fjärran galaxer dit döden icke når! Hur väl behöver vi inte varandra och vår jord när vi känner sanningen!

Varför måste vi dö?

— Jo, helt enkelt för att ge plats och material till nya och bättre anpassade individer. Utvecklingen går ju vidare.

Föreställningar om ett liv efter detta avvisar Existencia.

— Ännu har vi bara lärt oss använda en ytterst liten del av den cerebrala utrustning vi av evolutionen blivit begåvade med. De översinnliga fenomen vi idag kan

iakta, är med största sannolikhet en föräning om den **levande** hjärnans vidare möjlighet. Naturligt nog söker vi tröst för olustiga tankar i dessa fenomen, som bevis på fortsatt liv efter döden.

— Det är hög tid att vi skådar sanningen i vitögat. Människotanke utan fäste i verkligheten irrar ohjälpligt vilse, på det ger världshistorien och kyrkohistorien många exempel.

För intresserade rekommenderar Existencia följande böcker — som deltagare kan köpa till nedsatt pris. **Den nakna apan** av Desmond Morris, **Bladen som ingen räknar** och **Jorden i våra hjärtan** av Ivar Palmer, **En större verklighet** av Lyall Watson. Dan Anderssons och Jan Fridegårds verk rekommenderas

också, liksom litteratur om universum.

Existencia vill verka för ett **vänligare samhälle**.

— Våld, känslökyla, eskapism m.m. breder ut sig alltmer i vårt samhälle. Orsaken är att människan, som biologisk varelse, blivit åsidosatt i dess planering.

— Kunde vi få en allmänt accepterad uppfattning (biologisk livssyn) att vi människor ingår i det ekologiska systemet, då skulle vi bygga vårt samhälle med stöd av bio-/etologiska kunskaper. Det skulle leda till skapandet av vänligare miljöer med därur uppstående vänligare individer. Och mycket betydelsefullt: varje individ skulle från en **egen** inre övertygelse värna om livsbetingelserna (miljön).

Rörelsen avser att skaffa en gård, dit deltagarna kan komma. Den skall fungera som "ett andra hem, en oas i ett förtorkat land, till vilken man när som helst, dygnet runt, skall känna sig välkommen".

— Naturen och universum har varit människans inspirationskälla och meditationsobjekt under hela utvecklingen genom årmillionerna. Gården skall ge oss möjlighet att återknyta kontakten med naturen. Där skall vi bekanta oss med mulen, träden, skyarna och universum. Döden blir mildare då, om vi har sinne för naturen. Vi kommer att bedriva biodynamisk odling, vars produkter skall komma deltagarna tillgodo. Kurser kommer att hållas i olika ämnen, såsom astronomi (med direkta observationer), paleontologi, barn- och beteendepsykologi, etologi m.m. Stor vikt kommer att läggas vid parapsykologiska experiment — översinnliga fenomen, såsom telepati m.m. Vi skall också skaffa oss kunskaper om medicinalväxter. Vi skall samlas framför brasan, tala med varandra om livet, om döden — och kanske det viktigaste — vi skall tillsammans glädjas åt att vi finns till.

— Barnen skall ges möjlighet att smutsa ner sig riktigt ordentligt. De skall få lära sig umgås med djur och med eld. Leka med jord, vatten och äldre deltagare. Föräldrar kommer att få möjlighet att lämna sina barn för kortare perioder.

— Gården skall drivas kollektivt och ägas gemensamt av deltagarna i rörelsen enligt andelsprincipen.

— Vi skall i egen regi anordna resor med buss för att bland annat bese lämningar av människor från förhistorisk tid, t.ex. Cro Magnon-människans boplatser i sydvästra

Frankrike.

Existencia understryker att en "biologisk livssyn" inte är hård och karg, utan rymmer storhet, harmoni och medmänsklig värme. Den får de flesta mänskliga tvistigheter att fördunsta. Likaså understryks att rörelsens ideologi ger plats för stora individuella nyanser.

Rörelsens uppgift är att vara en kontaktkälla och samlingspunkt för dem som vet att deras liv varar bara denna enda gång och som genom denna vetenskap insett det unika i att finnas till — en kontaktkälla och samlingspunkt, ur vilken man kan hämta kraft, och utvecklas i gemenskap med likasinnade.

Stor vikt lägger Existencia vid spridning av en "biologisk livssyn", vilken rörelsen anser vara enda räddningen ur den våldsamma miljöförstörelsen och det andliga förfallet.

Avslutningsvis säger Ingemar Johansson:

— Det är inte lätt för människan att, utan sinne för naturen, bära vetenskapen om att livet varar bara denna enda gång. Dödsångest och tankar om livets meningslöshet upp-

står lätt. Men, för vår egen och för vår avkommas skull, som vi av "evolutionshormoner" blivit tvingade att framställa, måste vi lära oss att inse sanningen, så att **alla** och **en** var, utifrån en **egen** inre övertygelse, aktivt medverkar till skapandet av en förbättrad tillvaro och miljö, som passar vårt biologiska ursprung och inte förorsakar livshotande rubbningar i det ekologiska systemet.

— Vi får söka tröst och stöd hos varandra inför den bistra sanningen, mildra tankarna och rädslan för döden genom att bekanta oss med mulen, träden, skyarna och nattens gnistrande stjärnvärld. Vad som återstår, sedan man accepterat faktum, att livet varar bara denna enda gång — att varje ny dag som gryr är en gåva — är ett stilla vemod när man tänker på allt som finns kvar sen man själv är borta för alltid, ett stilla vemod som skapar stark medmänsklig värme och djup kärlek till allt levande.

Adressen till Existencia är Box 1215, 542 00 Mariestad. Tel. 0501-353 07 (18.00—24.00).

TEOSOFISKA BIBLIOTEKET

Sveavägen 45, I, Stockholm
Öppet tisdagar o. onsdagar kl 19.00
(Förfrågningar tel. 85 41 20)

Tvåusen volymer i teosofiska, filosofiska och vetenskapliga ämnen.
Utlåning och försäljning av teosofisk litteratur.

Läsrum. Samtal och diskussion.

Vi söker finna de andliga principer som kan tillämpas på varje situation, oavsett religion, politisk inställning eller sociala förhållanden. Det finns nämligen alltid en gemensam grund att mötas på, vilka levnadsomständigheterna än må vara.

Tänk dig teosofin ej så mycket som ett system av filosofiska eller andra läror, utan snarare såsom den högsta lagen för vårt liv, en praktisk livs-åskådning, ett sätt att leva, att känna, att sträva och att tänka.

Det bör eftertryckligt framhållas att vi inte har något intresse av någon av de kvasi-andliga sammanslutningar som är så vanliga idag och som sysslar med psykism och psykiska fenomen, utveckling av så kallade ockulta krafter, hatha-yoga övningar o. d. — i de flesta fall mot betalning.

TEOSOFISKA SAMFUNDET (Pasadena)

CENTRUM FÖR TVÄRVETENSKAP

för livskvalitet och ett livsriktigt, hållbart kulturmönster

Av KÅRE OLSSON

Den moderna teknologiska civilisationen har under sin korta existens på ett förödande sätt exploaterat jorden och människorna. Kort-siktiga ekonomiska intressen har styrt utvecklingen på bekostnad av de ekologiska sammanhangen och människans hälsa och frihet. Vår civilisation har hårt utnyttjat de numera fattiga länderna och deras folk — och nu hotar den även den västerländska kulturens existens genom skövlingen av våra gemensamma naturtillgångar.

I denna situation finns ett krav att vi måste tänka om — och sträva efter livskvalitet och ett kulturmönster som är hållbart på lång sikt. Ständigt bildas både folkliga och mer specialistbetonade grupper som vill verka för ett kulturellt nytänkande med avseende på vår livsmiljö, vår industri, vår teknik osv. En av dessa grupper är "Centrum för tvärvetenskapliga studier av människans villkor" vid Göteborgs universitet, som tillkom 1972.

Centrum för tvärvetenskap, som vi för enkelhetens skull ofta säger, är öppet för lärare, forskare och forskarstuderande vid Göteborgs universitet eller andra högre läroanstalter i göteborgsområdet. Andra som är intresserade kan erhålla informationsmaterial och delta i seminarier och föreläsningar.

Syftet med Centrum för tvärvetenskap är — att främja tvärvetenskaplig forskning och undervisning, informationsutbyte och debatt — att under medverkan från skilda vetenskaper söka efter ny kunskap och ge ny struktur åt redan vunnen kunskap — att bidra med ett utökat sakligt underlag för opinionsbildning och beslut på olika nivåer i samhället.

För att realisera dessa syften inriktas verksamheten bland annat på — studier av vetenskapernas historiska utveckling och teoretiska grundvalar — fortgående försök att forma en vetenskapligt grundad världsbild och — analyser av människans glo-

bala situation på basis av humanistiska värderingar.

De viktigaste skälen till att Centrum för tvärvetenskap har bildats är följande.

1. Den vetenskapliga specialiseringen har drivits mycket långt. Detta har medfört att företrädare för skilda vetenskaper har svårt att förstå varandras syn på världen och samhället. Varje forskare-specialist riskerar att bli sittande med sitt eget fackvetande utan tillräcklig förmåga att sätta in sin verksamhet i ett större sammanhang. Det är därför viktigt att skapa möjligheter till utbyte av informationer och synsätt över ämnesgränserna, diskussioner om vad som bör göras för att forma en framtid som bygger på en vetenskapligt grundad, realistisk helhetsbild av verkligheten.

2. Mänskligheten står idag inför stora och ökande problem av global omfattning: resursknapphet, miljöförstöring, snabb folkökning, svält, krigshot. Problemen är redan akuta och förvärras. Alla krafter måste därför sättas in för att arbeta med dem och finna lösningar.

3. För att kunna ägna sig åt de viktiga problemen måste universitet ha goda kontakter med det övriga samhället.

4. Samhället har behov av en helt fri, kritisk forskning, utan bindningar till olika intressenter eller åsiktsriktningar. Denna forskning skall skapa kunskapsunderlag för beslut rörande den framtida samhällsutvecklingen, det kan gälla jordbruks- och miljöpolitik, energi- och råvarupolitik eller sjukvårds- och socialpolitik.

5. Forskarna måste ta sitt ansvar gentemot samhället genom att universitet har en hög beredskap i fråga om kunskaper och metoder för att kunna formulera och angripa dagens och morgondagens viktiga, mänskliga problem.

6. Den undervisningsskyldighet som universitet har bör inte bara omfatta direkt yrkesutbildning utan även utsträckas till att gälla mer allmänna syften: det är betydelse-

Fil. dr Kåre Olsson, naturvetare, flitig debattör i pressen.

fullt att det finns människor med kunskaper för att kunna lösa viktiga samhällsproblem som ännu ej blivit aktuella men som redan kan skönjas.

Centrum för tvärvetenskap anordnar kurser för såväl grundexamen som doktorsexamen. En viktig del av verksamheten utgörs av forskning, även om den ännu befinner sig på ett förberedande stadium. Ett projekt gäller inventering av resurs- snål teknologi. Arbets- och studiegrupper samt kommittéer arbetar med olika konkreta uppgifter eller bedriver studier. Exempel på frågeställningar: hantering av fast avfall; rekommendationer till hushållen för ett ekologiskt riktgare levnadssätt. Konferenser har ordnats tillsammans med representanter för olika samhällsgrupper, t.ex. riksdagsledamöter, journalister och konstnärer. Avsikten med dessa möten är att forskarna skall få ett så brett perspektiv som möjligt på människans livsvillkor samt kunna förmedla sin syn på världen.

Ett forskningsprojekt vid Centrum för tvärvetenskap gäller en omprövning av vårt sätt att bygga och bo. Det kallas Välsviken-projek-

tet och går ut på att skapa en plan för ett nybyggnadsområde som alternativ till nuvarande typ av stadsplanering, och det blir — i ett område strax öster om Karlstad — ett försök till humanekologiskt samhällsbyggande.

Bakgrunden till Välsviken-projektet är följande.

Vi lever i det industriella tillväxtsamhällets tid, och mänskligheten gör helt nya erfarenheter, ställs inför problem som tidigare varit okända. Överallt på jorden ser man följer av den nya tidens teknologi. Miljöförstöringen är ett exempel. Kanske värst av alla industrialiserade länder har Japan drabbats, men i alla i-länder möter man en mer eller mindre långt gången förstörelse av livsmiljön. Ja, överallt på jorden kan man i naturen träffa på kemiska ämnen som egentligen inte borde finnas där men som människan tillverkat och släppt ut. Oceanerna är till stora delar nedsmutsade med olja.

Knappheten på vissa viktiga naturtillgångar är en del av den nuvarande krisen. Den snabba tömningen av oljeresurserna medför inte bara miljöskador genom utsläppen, när oljan förbränns, utan hotar också att inom några decennier ställa oss utan denna betydelsefulla råvara. Flera metaller, såsom silver, koppar och zink, finns i otillräcklig mängd, och ett sådant utnyttjande som nu kan inte fortgå under mer än en mycket begränsad tid.

Mänskligheten lider brist på mat — alla människor kan inte äta sig mätta. Samtidigt ökar jordens befolkning i allt hastigare takt, och med den ojämna välståndsfördelning som finns, kommer allt fler människor att svälta, om utvecklingen fortsätter på samma sätt som nu.

Till krisen hör också att fördelningen av naturtillgångar, makt och inflytande är djupt orättfärdig. De industrialiserade, rika länderna utgör ett centrum dit tillgångarna flyter och där välståndet är stort. De många människorna ute i periferin blir fråntagna det de behöver, eller tvingas producera sådant som de själva inte har behov av, för att tillfredsställa de rika med varor som ingår i dessas lyxkonsumtion.

De fattiga har mycket små möjligheter att förändra sin situation. De har ytterst få maktmedel att sätta bakom sina krav på rättvisa. De rika länderna kan däremot utöva påtryckningar, både genom militärt våld och med ekonomiska medel,

mot dem som inte accepterar de rådande orättfärdiga förhållandena.

En viktig aspekt är att de industrialiserade länderna utnyttjar resurserna på ett mycket ineffektivt sätt. Mycket som utförs i ett i-land går ut på att hålla det komplicerade samhällsmaskineriet i gång och bidrar mycket litet till att tillfredsställa enskilda människors behov.

Det nuvarande sättet att leva i de rika länderna, exempelvis Sverige, är omöjligt att upprätthålla över hela jorden (eftersom resurserna inte räcker till) eller under en längre tid (eftersom det bygger på en snabb uttömning av ändliga tillgångar). Medvetenheten om detta blir alltmer spridd, men det finns få förslag till åtgärder för att förändra vårt levnadssätt i en mera hållbar riktning. Det råder en stor vilshenhet i samhällsdebatten på denna punkt. Det behövs bättre kunskaper som grund för en meningsfull diskussion. Vårt sätt att bygga, bo och inrätta vårt dagliga liv är avgörande för hur stora resurser vi förbrukar och vilka sociala förhållanden som kan uppstå. Om vi vill ompröva vårt sätt att leva, behöver vi veta vilka möjligheter till förändringar vi har.

Vägledande vid våra försök till omprövning av levnadssättet bör vara det humanekologiska betraktelsesättet. Med humanekologi menar man studier av människans förhållanden till sin omgivning — och även av mellanmänskliga förhållanden. Det är väsentligt att helheten ständigt hålls i medvetande. Sådana problemlösningar som inte tar hänsyn till alla effekter på både kort och lång sikt, är inte acceptabla.

Människan får inte se sig själv som mer eller mindre oberoende av naturen, vilket ofta förekommer, utan måste inse att hon är tvungen

att arbeta med naturen på dess villkor.

Man kan formulera tre principer för ett riktigt sätt att förhålla sig.

En **ekologisk** princip: människan bör handla på sådant sätt att hon inte går utanför de ramar som naturen ställer upp för mänsklig verksamhet.

En **humanistisk** princip: varje människa skall leva på ett sådant sätt att alla andra har möjlighet att leva på samma materiella nivå som hon själv.

En **demokratisk** princip: varje människa skall ha möjlighet att reellt påverka sitt liv, sitt samhälle och sin kultur.

En uppgift som lämpligen bearbetas tvärvetenskapligt är nu att utvärdera möjligheterna att omsätta dessa principer i verkligheten. Vi som lever i Sverige har ett särskilt ansvar. Vi har världens kanske högsta levnadsstandard, vi är tekniskt mycket avancerade, vi har goda förutsättningar i form av naturresurser och klimat — och vi har omvärldens blickar riktade mot oss och tas ofta som föredöme. Vi borde ha mycket goda förutsättningar att utan alltför stor resursförbrukning skapa goda levnadsomständigheter, hög livskvalitet och att påverka den västerländska industriella kulturen till långsiktigt hållbara relationer till naturen, till andra kulturer och till de egna samhällsmedlemmarna.

Att finna dessa nya livsvägar bör vara ett meningsfullt vetenskapligt arbete — och därför också mycket tillfredsställande.

Adress:

Centrum för tvärvetenskap
Mölnadalsvägen 85
412 85 Göteborg
Tel. 031/16 86 91

SIKTA HÖGT

Lev inte på sparlåga. Bygg upp hälsa, charm, intellekt, livskvalitet. Lev upp med

STEGRA-PROGRAMMET

Unik metod i 9 arbetshäften, som mynnar ut i en fritidsorganisation. Begär fritt provhäfte.

Fritidsfrämjandet
Box 442
126 04 Hägersten 4

UFO OCKULTISM ESP

Engelskspråkig litteratur.

700 titlar i lager varav 200 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

OBS! Ny lista USA — 1800 titlar.

EDISTA postorderbokhandel

Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Besök gärna vårt lager efter överens-kommelse per tfn 08/758 62 50.

VI BEHÖVER STILLHET

Av Björn Sahlin

En meditationsmetod hos tibetanska munkar har varit att bruka naturen som föremål för meditationen — medan andra fromhetsriktningar använt till exempel citat ur heliga skrifter eller bara meningslösa ord.

Lama Anagarika Govinda skriver: "Om vi — försöker kontempera över rymdens djupa mysterium eller det blå himlavalvet, mediterar vi över vårt eget medvetandes djup i dess ursprungliga, obesudlade renhet."

Jag tror att ett slags meditation med naturen som objekt är mycket utbredd även här i västerlandet, fastän mer eller mindre omedveten och osystematiserad. Det är inte ovanligt att människor inför ett storslaget natursceneri kommer i ett tillstånd där medvetandet töms. Den som upplever detta blir mottagande, han uppfylls så av föremålet för meditationen att han glömmer sig själv. Han "försjuncker".

Man kanske inte kan tvinga fram den här upplevelsen, men man kan ställa sig öppen för den. Man kan önska sig den, men den kommer kanske i oväntade ögonblick — så att säga "av nåd". Vid de tillfällena infinner sig ett stort lugn, som kan ge en kvardröjande känsla av stilla glädje. Jag undrar om inte de flesta människor upplevt det tillståndet.

Men upplevelsen kan också bli djupare och innebära en känsla av enhet med och uppgående i helheten. Det vardagliga livets spänningar sjunker undan tillsammans med jagcentreringen, och man glömmer medvetandets vanliga innehåll.

När man sedan så att säga återvänder till vardagen, kan de nyfunna krafterna komma till användning.

Var och en vill befinna sig i harmoni med (sig själv och) sin omgivning. Men det primära blir därvid inte själva det konfliktlösa förhållandet till familj, arbetsgivare

och kamrater — strävan efter ett sådant tillstånd kan bli orsak till stress, oro och febril verksamhet för att uppfylla omgivningens krav — utan det är harmonin med tillvaron som sådan som kan ge varaktig tillfredsställelse. Många äldre människor har just förmågan att uppnå det tillståndet — man kan se det på deras avspända, glädjefyllda ansikten och harmoniska, säkra rörelser. De känner också till metoden att uppnå detta tillstånd. Gunnar Edman har beskrivit hur folk förr "satt skumme" dvs de satte sig ner i skymningen, sysslolösa och utan att tända ljus, och vilade i vaket tillstånd.

Men är inte det här religion? frågar kanske någon. Jag tror inte man behöver kalla det så, åtminstone inte om man avser religion av västerländsk typ. Religion skulle det ha varit om man som meditationens föremål haft t. ex. ett bibelställe eller ett föremål präglad av en viss känslelse. Martin Luther hävdade ju också att Gud möter vi i Guds ord, dvs. bibeln — all annan upplevelse av det gudomliga var enligt hans mening oklar och tvivelaktig.

Jag tror att man skall söka en förklaring till sådana här meditativa upplevelser inom psykologin. Psykiatern Poul Bjerre har antytt förklaringsmöjligheter. Han menade att vårt liv präglas av två rytmer — döds- och förnyelserytmen. Vi ser dem i sådana motsatser som vakenhet — sömn, förstelning — nysskapande, förbränning — uppbyggnad. Vår dagliga verksamhet innebär i stort sett förbränning av våra krafter. Endast få människor har möjlighet att gå stimulerade och fulla av kraft från sitt arbete. I sömnen hämtar vi nya krafter. Förstelning kan t.ex. innebära att vi så helt går upp i att spela en självpåtagen eller utifrån påklitrad roll att vi inte hinner och inte kan förhålla oss själva. Vi mekaniseras och

fastnar i givna mönster — likheten med maskiner blir allt större. Liksom de blir vi döda ting.

Den inre otillfredsställelsen, ångesten, är enligt Bjerre varnings-signaler som talar om för oss att vi är inne på farliga vägar. Vi bör så snart som möjligt bryta oss ur den uppkomna situationen, innan vi krossas under den. Och den situationen kan vara ett arbete, en relation till en annan människa eller till en grupp — eller ett samhällssystem. Andra tecken på att vår yttre situation inte motsvarar vår mänskliga naturs behov är olika stressymptom: vi snurrar på pennor, rullar radergummin, trummar med fingrarna på bordet, vi biter oss i läppen oavbrutet, harklar oss eller drar oss i skägget. Ett tydligt tecken på förstelning är ett omedvetet användande av favorituttryck.

Bjerre skiljer mellan vad han kallar särjag, samjag och alljag. Den människa som bara har förmågan att uppleva sig själv som centrum, ger uttryck för särjaget. Hon har svårigheter att upprätta goda och varaktiga relationer till andra människor. Den som ger uttryck för samjaget kan uppleva varaktig samhörighet med andra jag och lyckas därför bättre med t.ex. ett äktenskap. Alljaget slutligen ger möjlighet att bejaka och hämta kraft ur tillvaron i dess helhet, gott och ont, lidande och framgång, födelse och död. Detta är närmast ett idealtillstånd.

Poul Bjerre hävdar också att själen liksom kroppen har förmågan till självläkning. Däri följer den de lagar som gäller för naturen i övrigt. Vi måste bara lära oss att stimulera läkeprocessen och leda den så, att såren läker riktigt.

Vad har nu detta med vårt behov av stillhet att göra? Jo, även i vaket tillstånd, inte bara i sömnen, tycks vi ha förmågan till kraftsamling — nämligen i de "stilla stund-

(Foto: Hans Bavin, Bildforum)

derna", meditationen. Då upplöses jagcentreringen samtidigt som vårt konfliktfyllda och spänningsrika vardagsmedvetande sjunker undan och vi uppgår i föremålet för meditationen. Våra roller, våra egna strävanden och önskningar försvinner för en stund i dessa korta upplevelser. För första gången kanske ser vi oss som något annat än bara som arbetare, familjeförsörjare och del i samhällsmaskineriet. Vi får ett perspektiv på oss själva som visar att vi är mer än passiva rolltagare. Vi inser att det innebär något spe-

ciellt att vara människa, vi får inför oss själva människovärde.

Under och efter sådana ögonblick kan vi bryta oss ur dödsrytmerna och bejaka livsrytmerna. Själens inboende läkekraft kan nu, när hindren är avlägsnade, börja verka. Vi har sett att vi varit sjuka, blott skuggor av mänsklighet; vi vill nu bli friska, bli människor. Det är den själens läkekraft vi upplever i de "stilla stunderna", som många gamla känner så väl. För att tala med Bjerre är det nu "alljaget" som kommer till uttryck.

Det är självklart att vi i vårt liv bör söka utnyttja vägarna till större själslig hälsa. Vi bör utforma livet så att vi får möjlighet till stillhet. Även om vi inte kan framkalla själva upplevelsen, kan vi sträva efter att försätta oss i situationer där vi är öppna och kan ta emot "allupplevelsen", om den "av nåd" skulle komma till oss. Därför måste vi omgestalta vår miljö, befria oss från konstanta oljud, stressande synintryck, ryckiga och överdrivna rörelser i vår omgivning, ful och kantig arkitektur osv. Vår miljö — kultur — måste vara så ren och harmonisk att den kan tjäna som kanal för de själsliga läkeprocesserna.

Enligt Bjerre är vi alla mer eller mindre sjuka, även om vi inte inser det. Vi ingår i ett samhälle som ger uttryck för och hos sina medlemmar frammanar dödsrytmer. Enligt psykiatern Hans Lohman uppfostras vi till och lever sedan i en kollektiv neuros, som för en objektiv betraktare måste framstå som absurd. Vi ser den inte, eftersom vi är födda in i den. Många t.o.m. skryter med sin stress, med alla sina olika engagemang och prestationer. (Lohman påpekar att i vissa infödingsstammar uppfattas det som dårskap att arbeta mer än vad som behövs för brödfödan.) Vem vågar kalla sig en fri, harmonisk och tillfredsställd människa i dag? Vem vågar påstå att människan som sådan står i centrum för våra strävanden i dag? Och vem upplever sig inte som maktlös eller som slav under brutonationalprodukt, teknik, industri, parti- och expertvälde?

Vi är inte friska, därför att samhället inte är friskt. Om vi börjar söka vår egen inre hälsa, kan vi sedan ta itu med samhällssjukan. Vi skall inte börja med att ändra samhällets struktur utan med att förändra oss själva. Samhället måste vara en spegel av vårt inre.

Vi skall börja med att söka stillheten!

*

Litteratur:

Gunnar Edman, *Du med livet*. Verbum.
Sven Stibe, *Poul Bjerres människouppfattning och hans syn på religionen*. Verbum.
Poul Bjerre, *Hur själen läkes*. Natur och Kultur.

Hans Lohman, *Låt inte lura er!* Rabén och Sjögren.

Bernhard Hegardt, *Meditation i öster- och västerland*. Larson.

DEN RENA MELODINS OCEAN

— EN EXCENTRISK BUDDHAINKARNATION

Om den sjätte Dalai Lama
Av TOMAS LÖFSTRÖM

*I mitt palats, himmelens boning
på jorden,
kallar de mig Ringdzen Tsangyang
Gyatso,
den återfödde Chenresig.
Men nedanför mitt palats,
i den lilla byn Sho,
kallar de mig Chebo Tangsan
Wongbo,
den lastbare,
för min kärlek är stor.*

Orden är den sjätte Dalai Lamas, härskare över Tibet i början av 1700-talet, Chenresigs reinkarnation (d v s Avalokitesvaras, Barmhärtighetens buddhas). Han var kärlekspoet och hippiebuddha, en protestmänniska på Buddhas jordiska tron i landet på världens tak. Hans namn var Den Rena Melodins Ocean. Folket kallade honom Kärlekens man och Den glade. Han var älskad men valde att försvinna ung.

Hade inte "Den store femtes" död hemlighållits av hans premiärminister, skulle förmodligen historien om den sjätte Dalai Lama ha blivit en annan. Som det nu var, avled den femte Gyalwa Rinpoche efter en längre tids meditation i djupet av Potala-palatset i Lhasa utan att någon annan än hans minister upptäckte vad som hänt. Den maktlystne ministern fortsatte regera i sin döde härskares namn — precis som han gjort i flera år redan. Det dröjde nio år innan bedrägeriet upptäcktes. Ministern torde ha fått sitt straff, men den skada han åsamkat den heliga tronföljden var ohjälplig.

Sökandet efter en ny Buddha-inkarnation är alltid ett känsligt kapitel, inte minst när det gäller Chenresig. Tecken som givits av den tidigare Dalai Lama tolkas av de lärde, statsoraklet i Nechung tillfrågas under trance, kyrkoledarna beger sig till en sjö i hopp om vägvisande visioner i dess vatten. Efter den femte kroppens död var spårandet svårare än någonsin. Det hade gått alltför lång tid efter hans död. Tecknen var få och svårtydbara.

När man äntligen fann den sjätte,

hade tolv år förflutit efter den femtes hemlighållna död. Det var en tolvårig bondpojke som hämtades till Lhasa för att installeras i Potala-palatset. Man får anta att det var med högst blandade känslor som Tsangyang Gyatso följde de höga lamorna på den långa resan till huvudstaden.

Vanligen är den nya inkarnationen bara några år gammal när han hittas. Han tas genast om hand av munkarna och uppfostras och utbildas år efter år för sitt höga ämbete. Det är därför inte förvånansvärt att alla Dalai Lamos har varit fromma och lärda munkar, väl medvetna om sin ställning och vad som krävs av dem — alla utom den sjätte. Med honom var det annorlunda. Han var för gammal för att kunna växa in i den roll munkarna ville omskapa honom till. Han hade svårt att anpassa sig till klosterlivet och de hårda studierna. Han gjorde i alla fall så småningom det bästa av sin situation. Han lärde sig sådant han fann värdefullt och struntade i annat. Han accepterade motvilligt sin heliga fångenskap på den religiösa samhällspyramidens topp.

Samtidigt protesterade han mot de rollförväntningar han mötte. Det var ingen våldsam protest, inte något ifrågasättande av vare sig systemet eller religionen. Hans betydningsvände sig bara helt enkelt mot det han fann vara fel. Det var en individuell demonstration. Han uppförde sig i själva verket hela tiden som en normal människa, en människa med stark personlighet, en som får sin vilja igenom.

I Potala levde han enkelt, avstod från tjänare, lagade till sitt te själv och bjöd in vem som helst att ta en kopp tillsammans med honom. Han vägrade bära de fina sidenkläderna och vandrade omkring i Lhasa utan uppvaktning, barfota, ensam. Han lät inte raka sitt huvud utan behöll sina långa svarta lockar. Konventionen krävde att han skulle hålla religiösa föreläsningar. Det gjorde han — men inte inför den klerikala topphierarkin innanför de akademiska murarna, utan utomhus,

i parkerna, inför folket.

Men hade Tsangyang Gyatsos excentricitet stannat vid detta, skulle legenderna om honom antagligen inte ha blivit så talrika som de är. Det började ryktas att han om nätterna smög bort från sitt himmelska palats och gick ner i stan till "de gula husen" — tibetanska ölstugor, glädjehus, bordeller. Ryktena talade sanning. Varje kväll smög den sjätte Dalai Lama bort, till fester och danser i Khrungser Khang (Födelsens hus) i Lhasa eller till möten med sina älskade i Lu Khang (Ormens hus) i byn Sho, som han kallade "en ädelsten i sjön".

Hur uppfattades nu detta? Var det passande för en Dalai Lama? Hur kunde den återfödde Chenresig bete sig så? Det märkliga är att hans uppförande accepterades av både munkarna och folket. Man kan förklara detta på olika sätt. Ett är att Tsangyang Gyatso ju var Chenresig (om man inte underkänner valet av person). På Chenresigs sätt att forma sitt liv kan man inte anmärka. En annan viktig förklaring är att den sjätte Dalai Lama aldrig avlade munklöften. Han blev aldrig Gelukpa-munk och bröt alltså inte mot några celibatregler. Men viktigare var kanske trots allt hans sätt att göra det han gjorde: öppet, utan skam. Han smusslade inte med sin förbjudna kärlek. I stället gjorde han fakta tillgängliga för folket i sin poesi. Han skrev kärleksdikter till sina älskade, och han skrev sånger som gav uttryck för hans dilemma, konflikten mellan mannen och reinkarnationen, mellan det fria livet och klosterdisciplinen. Det är dikter som ännu lever bland tibetanerna.

*Jag gick för att få undervisning
vid min ädle lärares fötter.
Men mina tankar kunde inte
hållas kvar.
De flydde till min älskade.*

Den sjätte Dalai Lamas poesi har litterära drag — han hade ju trots allt studerat — men i första hand är den folklig. Man föreställer sig gärna att han genom sina sånger ville

låta omvärlden förstå. Att han gav sina tankar en folklig dräkt har naturligtvis samband med hans folkliga ursprung, men kanske kan man också se det som en medveten metod. Det var inte munkarnas välsignelse han sökte i första hand, utan folkets. Han fick också folkets välsignelse, för de arbetande människorna förstod hans poesi och verkligheten bakom den — på ett sätt som munkarna inte kunde. Men de fick å andra sidan sin tribut i de mångtydiga formuleringar som lätt kan tolkas religiöst.

*Kanske föddes denna flicka inte
av en kvinna
utan slog ut som blomman i ett
persikoträd.
Hennes kärlek förgår
snabbare än persikoblom.
Jag känner hennes mjuka kropp
men inte hennes hjärta.
Ändå är några stråk på ett
papper nog
för att mäta avståndet
till den mest avlägsna stjärna.*

Så kan Tsangyang Gyatso skriva. Eller så här:

*Min kärleksfulla,
var som det heliga berget,
Rirab Lhunpo.
Var stilla, och lät solen
och månen omcirkla dig,
dag och natt.
Trogen, som solen och månen
ska jag vara dig.*

*Göken från landet Mön
kommer med regn.
Det faller från himlen,
det välsignar jorden.
Livet växer och blomstrar.
När göken kommer från Mön,
blir jag och min älskade ett
i kropp och själ.*

Det finns de som säger att valet av Tsangyang Gyatso var ett stort misstag. Andra menar tvärtom att Buddha genom honom klargjorde sina tankar: att godhet kan finnas överallt, att ingenting finns som inte kan vändas till vår fördel och hjälpa oss att följa Medelvägen. Det säger t ex Thubten Jigme Norbu, den nuvarande Dalai Lamas bror, själv en reinkarnation och f d abbot i Kumbum-klostret. En intressant tanke är naturligtvis möjligheten att se en ny storhet hos Chenresig i hans val att inte bara födas bland folket utan också leva ett helt liv som normal människa utanför munkordnarna och faktiskt utan att egentligen ta

någon som helst del i vare sig kyrkans eller statens angelägenheter. (Det tibetanska samhället klarar sig i princip utan en aktiv Dalai Lama. Det är i själva verket bara två av dem, den femte och den trettonde, som spelat någon framträdande roll i skeendet — förutom den nuvarande fjortonde.)

Norbu har en teori om Tsangyang Gyatsos erotiska intresse som går ut på att han initierats i tantriska riter. Han bygger teorin på tantrismens innehåll av sexuell yoga, och inbegripet i detta ligger naturligtvis den urgamla religiösa symboliken med det manliga och det kvinnliga som representerande de universella motsatta krafterna i allt skapande. Norbu menar att tantrismen var den kompromisslösning munkarna i hemlighet fann åt sitt problem-barn.

Det är möjligt att det var så. Det finns aspekter på tantrismen som stämmer överens med den sjätte Dalai Lamas liv. Tantrismen utvecklades på 500—600-talet inom både buddhism och hinduism i norra Indien och anknöt till tidigare läror. Genom sin esoteriska form har den kunnat bevara sitt innehåll mer oförändrat än de öppna ordnarna. Härigenom är naturligtvis också detta innehåll mindre känt.

I samband med Vajrayana-buddhism (äskvagnen) talar Peter Pardue om ett panteon av parade gudomligheter, vars kraft ligger latent i människokroppen och kan väckas genom rituell yoga, hjälpt av ikonografi (mandala), magiska formler (mantra), symboliska gester (mudra) och samlag, "där icke-dualiteten upplevs i full psykofysisk perfektion". Det är en sexuell praktik som sker under strikt rituell kontroll.

Tantra-mästarna brukade åtföljas av sin "consort", helst en ung, vakker och intelligent flicka. En stark kastkritik utmärkte tantrismen, något som bl a avspeglade sig i ett medvetet val av sudra-flickor som partners.

Genom sina moraliska implikationer får tantra-sexualiteten också en protestaspekt. Det är tydligt i följande rader av Aryadeva (650-t.):

*Så, med hela din förmåga ska du
göra
vad än dårarna fördömer,
och med renhet i sinnet
vila i förening med din
gudomlighet.*

Det tantriska fritänkandet kan vi-

dare ses som en protest mot elittänkande och ortodoxi inom de hierarkiska och dogmatiska munkordnarna. Tantra erbjöd en väg för dem som hade svårt att anpassa sig, en möjlighet till självförverkligande på hemliga, svåra men fria stigar. Man finner ofta tantra bakom poetiskt skapande, så t ex hos bengalipoeterna. (Bengalen var länge ett tantra-centrum. Här låg exempelvis det berömda Vikramashila-universitetet. Härifrån spreds läran till Tibet.)

Vi vet ingenting om den sjätte Dalai Lamas förhållande till tantrismen. Norbus teori är bara en teori, men en teori av en lärd tibetan (som tycks ha haft svårt att acceptera sig själv som inkarnation). De få dikter ur Tsangyang Gyatsos produktion som finns allmänt tillgängliga erbjuder inte ett material som man kan dra några egentliga slutsatser av.

— Om icke-tibetaner kritiserar den sjätte Dalai Lama, skriver Norbu, så misslyckas de med att förstå oss och vår religiösa tro.

Det är lite mycket sagt, för det finns också buddhister som kritiserar honom. Men då gör de det mot bakgrunden av en övertygelse att han inte var den riktiga Buddha-inkarnationen (och vad var det då f.ö. som han gjorde fel?). Vad man än anser om Tsangyang Gyatso, kvarstår faktum att hans kärlekslyrik vid sidan av Milarepas sånger är bland det finaste som frambragts i poetisk väg i Tibet.

Legenderna om den femte Gyalwa Rinpoches död — eller försvinnande — är lika många som de om hans liv. Fakta i målet är att kineserna konspirerade för att undanröja honom och sätta en egen kandidat på tronen. Dalai Lama inbjöds till Peking, accepterade invitationen (medveten eller ej om dess troliga följder) och försvann på vägen till Kina. Det sägs dels att han dödades av kineserna, dels att han efter ett möte med en gammal man vid sjön Gunga Nor gick sin väg från lägerplatsen. Han var då 24 år gammal.

Efter sitt försvinnande sågs han av många tibetaner på olika platser i det stora landet. Han var då alltid klädd som tiggare. Legenderna berättar att han begav sig till pilgrimsorterna i Indien och så småningom slutade sitt liv som fåraherde i Mongoliet.

I Lhasa hade han lämnat efter sig följande rader, som sedan togs som anvisning för var man skulle söka den sjunde kroppen:

Forts på sid 29

GELLERFENOMEN PA SOCIALHÖGSKOLAN

Vid Socialhögskolan i Örebro bedrevs under höstterminen 1974 parapsykologisk forskning av tre studerande, Carin Westling, Inga Zachau och Gunilla Biörklund. De lade för universitetslektor Dan Andersson i ämnet psykologi fram en trebetygsuppsats med titeln "Människa — känn dig själv!" En studie i parapsykologiska fenomen. Handledare var fil. dr Lars-Eric Uneståhl, och med.lic. Nils-Olof Jacobson stödde undersökningen. Uppsatsen omfattar 110 sidor och publicerades under beteckningen **Parapsykologi, rapport no 1**, vilket tyder på att fler rapporter i detta ämne kan följa.

Uppsattstitelns citat kommer från det antika Grekland. Över ingången till oraklet i Delfi var orden Gnoti seavton (Känn dig själv!) inristade. (Oraklet sysslade med klärvoajans och prekognition.) Filosofen Sokrates (469 — 399 f.Kr.) gjorde detta motto till sitt och predikade ständigt att man först och främst måste komma underfund med sig själv.

Westling-Zachau-Biörklund inspirerades till sin undersökning av TV-programmet den 16 januari 1974 med paragnosten från Israel, Uri Geller. De gjorde en intervjuundersökning för att bl.a. ta reda på om något ovanligt hände i hemmen när programmet sändes.

Trebetygsuppsatsen börjar dock med förklaringar av parapsykologiska termer (3 sidor), en mycket förtjänstfull redogörelse för vad parapsykologi är (6 sidor), en kort historik (3 sidor) och en lättläst översikt över den nuvarande forskningen (15 sidor).

339 personer intervjuades per telefon inom abonnentområdet 019. Resultaten redovisas i 19 stapeldiagram, 36 tabeller och 3 kurvdiagram.

De unga forskarna har inte kunnat undersöka representativiteten i stickprovet men resultaten är intressanta i sig. 15 % uppgav sig ha läst böcker om parapsykologi. Ungefär 1 % menade att de var "aktiva" på något sätt när det gäller det paranormala. Om stickprovet är representativt för svenska folket, skulle det innebära att 80.000 svenskar är

parapsykologiskt "aktiva".

Ungefär hälften av de tillfrågade tror att telepati är en realitet. 21 personer uppgav att psykiskinetiska fenomen uppträdde i hemmet under programmet.

Forskarna fick tillfälle att samtala med Uri Geller, varvid han framhöll att hans offentliga demonstrationer (som den i svensk TV) inte var vetenskapligt godtagbara eftersom kontrollmöjligheterna var otillfredsställande. Forskarna gjorde därför egna försök i socialhögskolans lokaler med en flicka från ett av de 21 hem där något inträffat. Flickan fick lätt stryka över skedar. De tre första försöken gav inget positivt resultat. Vid det fjärde böjde sig en tesked i rostfritt stål och vid det femte och sista en silversked. Fotografier av skedarna före och efter försöken finns i rapporten.

Även positiva klärvoajansförsök under hypnos företogs med flickan.

Visserligen är rapporten av Westling-Zachau-Biörklund ofullgånngen i flera hänseenden, men den ger sig inte ut för att vara mer än en förstudie och författarinnorna är mycket försiktiga i sina slutsatser. Som förstudie och den första i sitt slag i Sverige är den likväl värd all uppmärksamhet och högsta beröm.

Det är att hoppas att flera rapporter följer.

Katarina Ed

DET OCKULTA OCH DE INTELEKTUELLA

Dr Jeffery J. Smith, som är verksam inom specialprogram för humaniora vid Stanforduniversitetet i Kalifornien, höll i slutet av augusti 1973 ett föredrag om det ockulta och de intellektuella vid en konferens anordnad av Parapsykologiska Stiftelsen i London. Temat för konferensen var "parapsykologi och antropologi". Föredraget finns infört i tidskriften "Parapsychology Review", maj—juninumret 1974.

Dr Smith började sitt anförande med att berätta att Einstein som liten pojke fick en kompass. Han vred och vände på detta föremål; alltid pekade nålen mot norr, och han förstod att den var i förbindelse med en stor men osynlig kraft. Han trodde själv att den upplevelsen fick

betydelse för hans senare vetenskapliga arbete och upptäckter.

Jag är inte Einstein, sa dr Smith, men här framför mig har också jag ett föremål. Det är en avbruten sked, och den antyder för mig att det finns krafter som genomtränger och överskrider rum-tid-världen, så som denna för närvarande uppfattas.

Hur hade skeden brutits itu? Jo, dr Smith hade varit på lunch tillsammans med Uri Geller och då frågat om de krafter som synes verka genom honom.

"Vet du alltid när krafterna kommer att manifestera sig?" frågade dr Smith. "Nej", svarade Geller, "ibland kommer de helt oväntat." Och just då böjde sig gaffeln som vilade i hans hand. Ett ögonblick senare sa han: "Ibland böjer de sig inte bara, de bryts av." I detsamma brast skeden, som låg vid hans sida och som han inte berört, i två delar. Det var också något egendomligt med brottet. En bit av metallen mellan de avbrutna delarna hade försvunnit, och ändarna såg ut som om de hade fortsatt att böja sig efter brottet.

Jeffery Smith betvivlar inte att dessa fenomen i Gellers närvaro verkligen var paranormala. — Beträffande förklaringen sa han att man inte skall begränsa sig till att tala om psykikinesi; det var hans egen uppfattning att hela raden av paranormala företeelser, som telepati, klärvoajans, prekognition, psykiskt helande osv., måste ses som en komplex helhet.

Om vi nu antar att några paranormala fenomen verkligen är äkta, sa dr Smith, vad får då detta för konsekvenser för vetenskapsmän och intellektuella i allmänhet och antropologer och parapsykologer i synnerhet? Han bad auditoriet att tänka över detta.

Vetenskapen, sa han, har i århundraden kämpat mot okunnighet, fördomar och övertro, och den har skapat en byggnad av kunskap och teknologi, vilken grundats på en förening av förnuft, observation och experiment. I det den gjort detta har den slängt på sophögen ockulta företeelser som transtillstånd, föräningar och psykiskt helande, som synts orimliga. Men parapsykologer-

na undersöker detta som avfärdats av den konventionella vetenskapen.

Dr Smith kallade parapsykologin "vetenskapens fattiga styvbarn" och sa att den nu en tid stått vid vetenskapens dörr och hoppats att få bli insläppt. Denna väntans tid är nog snart slut, men vad mera är: den sten som byggmästarna förkastade, kommer att bli en hörnsten. Ty det är klart att om Geller-fenomenen är äkta, som de synes vara, så blir det nödvändigt med en grundlig revision av vår verklighetsuppfattning och vår vetenskap, med hänsynstagande till de paranormala fenomenen.

Vetenskapens nuvarande uppfattning av verkligheten är att det fysiska är det primära — därur härör först det levande och sedan det mentala. Fokuseringen på det fysiska har varit mycket fruktbärande, men det har också skapat problem, vilka nu hotar att förgöra oss.

Dr Smith försökte antyda hur den framtida verklighetsuppfattningen kan komma att se ut. Han menade att redan håller gapet mellan tanke och materia och mellan iakttagare och iakttaget på att överbryggas.

— Betrakta åter den avbrutna skeden! Vad som inträffade var tydligen såväl ett mentalt som ett fysiskt skeende. Lagg märke till hur gaffelns krökning och skedens isärbrytning tycktes ingå i det samtal som jag förde med Uri Geller! Det var som om medvetande och mening var verksamma i själva metallen. Antag att det var poltergeist-fenomen som härrörde ur någon okänd del av Uris omedvetna! I så fall måste vi fördjupa och utvidga våra begrepp om det omedvetna, ty fenomenen kom till synes inte inom det psykiska området utan inom det område som vi avgränsat som det materiella.

Men, frågade dr Smith, kan vi nöja oss med att konstatera att det förefaller som om psyket når ut litet längre än vi hittills har trott? Eller skall vi anta en själsenergi, en dimension eller ett fält av ett mera kosmiskt slag? — Verkligheten är nog långt mer omfattande både kvantitativt och kvalitativt än vi kan föreställa oss. Men vad är egentligen det primära? Är det verkligen materien? I århundraden har tänkare jonglerat med begrepp som materia, liv, medvetande för att försöka fastställa vad som utgör den primära verkligheten. Dessa ansträngningar påminde dr Smith om en kinesisk lek, i vilken två deltagare sträcker fram en hand — knu-

ten näve för sten, två fingrar för sax och en öppen hand för papper. Leken går i cirkel. Stenen krossar saxen, som klipper sönder papperet, som täcker stenen, som krossar saxen... Så, helt beroende på våra premisser kan materien komma före livet, livet före medvetandet eller medvetandet före materien.

Vad vi behöver är enligt dr Smith inte nya sätt att jonglera med den gamla verkligheten, utan ett nytt sätt att uppfatta verkligheten på. Han talade om att "en radikal empirism" är på väg — en fenomenologi som vilar på den enkla tautologin att det som är, är, och det är, vad det är. Den lilla självklarheten är inte så onyttig som den kan förefalla. Den är inte bara ett sätt att säga att världen är, så är den sådan att vadhelst som har hänt, så har det verkligen hänt. Den innebär också ett synsätt som gör slut på all absolut uppdelning mellan vad som synes och vad som är. Den hindrar ett tänkande som säger att stenen är verklig och att drömmen är en illusion. Den öppnar vägen för utforskning av på vilka sätt drömmar är verkliga och illusoriska och på vilka sätt stenar är verkliga och illusoriska.

Vi bör, sa dr Smith, "intressera oss för kvaliteter och relationer som de är". Och detta förekommer redan. Ett exempel är att man mer och mer överger idén om orsak som förklaringsprincip. Vi behöver modeller, meningsfulla symboler. En modell kan vara matematisk och utgöra en förebild för ett händelsemönster. Man kan söka igenom hela naturen utan att någonsin påträffa en matematisk punkt eller linje. Ändå är de logiska och matematiska idéerna nycklar som har öppnat dörrar till naturens osynliga struktur, vilket varit en triumf för symboliskt tänkande.

En matematisk punkt är kanske något subjektivt, reflekterade Jeffery Smith, något som bara finns till som symbol hos intelligenta varelser. Men det är också möjligt att tänkande finns i begreppet i naturen, så att det mänskliga tänkandets symbolsystem inte bara finns i människors medvetande utan är trevande efterbildningar av världens natur.

— Vem vet, vårt universum är kanske en idé i någon kosmisk poets tänkande, en idé som föds och dör i ett ögonblick av miljarder år men som är gjord av medvetandesubstans, vilken kanske är tidlös och översinnlig, transcendental. — Att

se naturen och tillvaron som genomandad av symbolik är att i själva verket säga att världen är en värld med mening, och detta är, som jag ser det, den uppfattning av verkligheten som alltmer växer fram. Jag postulerar att allt som finns har mening, ty endast om vi omfattar en sådan hypotes, kommer vi att tvingas söka efter mening bortom människan och genom att söka den kanske också finna den.

Vi vet att i naturen råder en lagbunden ordning, sa dr Smith. Vi kan förstå den genom att vi använder förnuftet. Och den kunskapen har, tillsammans med observationer och experiment, gjort vetenskapen till något fruktbart. Men nu är tiden inne för oss att inte nöja oss med denna ordning, utan även söka tingens mening. Den meningen är inte uppenbar. Vi talar om orsaken till det och det, men allt vi ser är en tråd av kausalitet. Säkerligen kommer vi att göra misstag i vårt sökande efter mening, och säkerligen kommer vi inte att begripa tillvarons hela sammansatta mening, men ändå kan vi lära och där urskilja meningssammanhang som kan ligga dolda i alla ting.

Parapsykologin kan, menade dr Smith, hjälpa oss att bli fria från den djupt rotade föreställningen att det är det fysiska som är det verkliga och att som följd därav teknologin i grunden är avgörande för kulturen. Han sa sammanfattningsvis att den nya vetenskap som håller på att växa fram "kräver fullt utnyttjande av vår människonatur, så att vi inte bara utforskar tingens mekaniska sida utan även deras meningsfulla".

UPPTÄCK DINA ANDLIGA FÖRMÅGOR

Scientologi: Tankens grunder är en bok som öppnar portarna för Dina häpnadsväckande möjligheter som andlig varelse. Med förvänsansvärd enkelhet kommer Du att upptäcka källan till Dina personliga förmågor och deras natur. Lär Dig att använda dem till att förbättra Dina relationer till samhället, Ditt äktenskap och alla andra områden av Ditt liv. Bara skaffa den, läs den och prova den — Du kommer aldrig att vara densamme igen!

KÖP SCIENTOLOGI: TANKENS GRUNDER (Inbunden, 126 sidor)

Fråga efter den i Din närmaste bokhandel. Om den inte finns där, skicka 25 kr med namn och adress till: Scientologikyran Stockholm, Dept. SK, Drottninggatan 53, 111 21 Stockholm (postgiro 500941-0), eller till Scientologi Publications Organization, Dept. SK, Jernbanegade 6, 1608 Köpenhamn V, Danmark (postgiro 208844).

Copyright © 1975 av L. Ron Hubbard. EFTERTRYCK FÖRBJUDES. Scientologikyran i Kalifornien — en ideell organisation. Scientologi är en tillämpad religiös filosofi. Scientologi® är ett registrerat namn.

Fenomenet Däniken

Av Roland Adlerberth

New Yorkjournalisten Timothy Ferris har i augustinumret av **Playboy** en lång och närgången intervju med Erich von Däniken, och under den intervjun ber han vid ett tillfälle Däniken berätta litet om den bok han just håller på med. Och Däniken svarar:

"Ja, i ett kort kapitel skriver jag om Jesus. Jag håller massor av föredrag och då får jag ideligen frågor av folk som påstår att Jesus var astronaut. Det är ju skrattretande. Jag är absolut säker på att Jesus inte hade något som helst med några astronauter att göra och vill gärna ha den saken fastslagen en gång för alla."

Är det kanske de fem sidor i **Fenomenet** som skakat världen (Berghs 43:—), som handlar om varför Däniken inte tror på Jesus som astronaut, som är den ursprungliga lilla grodden till denna högst oväntade Dänikenbok? Som inte alls stämmer överens med vad man har vant sig vid att förknippa

med det namnet: teorin om rymd-besökare som gjort oss till vad vi är, byggd på allehanda säregna fynd inom främst arkeologin och mytologin, men stödd på alla möjliga källor — också de grumligaste — som alls kan anses tala för hans teori. Utan i stället handlar om ett enda bestämt fenomen, nämligen uppenbarelser genom tiderna och i alla religioner. Och tar upp frågan, visserligen inte med rent vetenskapliga anspråk — för det gör Däniken aldrig, lyckligtvis — men dock på ett mycket stillsammare och mera vetenskapligt jordnära sätt än man vant sig vid från hans tidigare for-teanska fyrverkerier, opålitliga som attan men härligt roliga och alltid tankeväckande.

Själv kallar han i företalet — där han också skriver att han känt sig tvingad att skriva denna bok, och burit på den i tio år, men vem kan lita på Däniken? — sin bok för ett "kompendium" över uppenbarelser, och det är också precis vad

den är. Och det mig veterligt allra fylligaste hittills. Däniken tar här upp hundratals uppenbarelser från alla tider och kulturer, analyserar dem, diskuterar dem och försöker rentav också förklara dem. Naturligtvis inte kyrkligt religiöst; Däniken har ju inte mycket till övers för de organiserade kyrkorna och tar gärna chansen att ge dem en klackspark då och då. Och i det här sammanhanget får och tar han många sådana chanser, inte minst i kapitlet om Bibeln och Jesusbilden, där han naturligtvis gör Jesus till esséernas lärjunge och ställvis rentav kan påminna om Hjalmar Söderberg, fast han naturligtvis inte är lika elegant som denne.

Så när han så småningom kommer in på den intrikata frågan om vad uppenbarelserna egentligen är för något — efter goda, sakkunniga och lätt skeptiska redogörelser för Lourdes, Fatima och många andra liknande under — dömer han givetvis ut den kyrkligt-religiösa förklaringen redan från början. Teorin om att Guds närmaste familjemedlemmar, främst jungfru Maria, då och då skulle ta direktkontakt med barn och olärda för att ge världsutvecklingen en knuff i rätt riktning förefaller honom av goda skäl tämligen långsökt. I stället tar han upp sin egen gamla tes om att vi själva allesammans är små bits av en ursprunglig jättedator, som så småningom skall samlas ihop igen. Späder på den med diverse fenomen i uppenbarelsernas utkanter, spiritistiska materialisationer, de jürgensonska rösterna från rymden, sierskan från Prevost och diverse annat smått och gott. Och kommer så småningom fram till en fantasi-eggande teori av gammalt gott Dänikenmärke.

Nämligen att uppenbarelserna skulle vara "materialisationer av en främmande energiform". Ett slags kosmisk TV för snabbkommunikationer olika rymdkulturer emellan, som när de dyker upp här på jorden får sitt symbolinnehåll tolkat just utifrån mottagarens tro, och alltså blir "religiösa uppenbarelser". Kanske är genierna särskilt lyckade mänskliga mottagare, som får in sändningarna bättre och riktigare än andra — Niels Bohrs atommodell och allt det där, ni vet.

Så mot slutet är han den käre gamle Däniken igen. Efter en mycket intressant bok om ett mycket intressant fenomen, där han långa stycken låter som vilken psykolog eller icke-troende religionshistoriker som helst.

Översatt av Sune Karlsson och inte av mig, och i det sammanhanget kan den här recensionen kanske avrundas med ett personligt Däniken-credo.

Jag har ju översatt alla hans tidigare böcker, och att jag inte har gjort denna beror ingalunda på att jag har tröttnat på Däniken och hans tokigheter och vill ägna mig åt värdefullare saker numera. Förvisso icke — enda skälet var att jag, när manus blev klart, var fullt upptagen av en väldig Trollopelunta och till min egen stora grämselse inte kunde pricka in **Erscheinungen** på min arbetslista. Och den måste ut snabbt — Däniken kommer nu i 23 länder samtidigt.

Tvärtom tycker jag bra om Däniken som idé, mycket bra, trots att jag är väl medveten om att han vrider och vänder också på fakta för att de skall passa honom själv bäst, ställvis kan köra med rent mytomana påståenden (hans kringtravanden i de equadorianska grotterna, till exempel) och kan bli farlig som impuls-givare till allehanda svärmeandar som tar vartenda framkastat påstående för gott — han har själv en hel del besvär med just den sortens virrhjärnor, stackarn.

Tycker om honom därför att jag absolut inte ser honom som någon vetenskapsman med anspråk på att sitta inne med absoluta sanningen, utan i stället som en visserligen oslipad men dock forteansk ädelsten. Visst irriteras jag av grotterna i Ecuador, av Piri Reis "exakta" kartor och annat som han gör sig skyldig till i sin okritiska entusiasm för sina hypoteser. Men mot det står dock att han aldrig själv hävdar att dessa hypoteser är definitiva, att han — utom i beklagliga undantagsfall — aldrig påstår att det är så, bara gång på gång ber och föreslår fackmännen i de olika vetenskaperna att åtminstone ta upp hans idéer till diskussion och öppet och fördomsfritt undersöka om det inte möjligen ändå kan vara så. Som han själv tror.

Visst kan Däniken vara farlig. Om han råkar ut för läsare som okritiskt tar varenda uppgift och hypotes han slänger fram som dagens klara sanning. Men kritiskt lästa är han och hans medbröder mäktiga nyt-

tiga hela bunten, alltifrån Charles Fort och Henry Kjellson och fram till nuets Steiger, Charroux, Andrew Tomas, Kolosimo, Pauwels & Bergier och allt vad de heter. För de ställer vår världsbild under debatt från nya djärva håll, väcker sovande hundar som ingen vågat väcka tidigare, ruskar om i våra hjärnor precis som god science fiction ruskar om i dem och ger oss nya och nyttiga injektioner av den grundtanke hos Charles Fort som jag själv brukar formulera sålunda: "Var skeptisk mot allt, också din egen skepsis." Det fina med Charles Fort var att det han ville ha var medarbetare, inte troende anhängare som lät pappa Charles tänka för dem. Och Däniken är, sina svagheter till trots, samma andas barn som Charles Fort.

Jag började med ett citat ur Ferris' intervju med Däniken. Låt mig avsluta den här artikeln med slutet på samma intervju:

FERRIS: En sista fråga, som gäller min favorit bland alla era teorier — det där stället i **Gudasäd** där ni skriver att bananen fördes till vår jord från rymden. Var det allvarligt menat?

von DÄNIKEN: Nej, men det var inte många som insåg den saken.

FERRIS: Vilket leder till frågan om kanske allt ni skriver är avsett

som skämt. Är ni kanske, som en recensent uttryckte det "den tyska litteraturens finaste satiriker under det senaste århundradet"?

von DÄNIKEN: Svaret blir både ja och nej. Tyskan har ett underbart litet ord — **jein**. Det är en kombination av ja och **nein**, ja och nej. Ur en synpunkt sett: absolut inte; jag menar allvarligt och uppriktigt det jag säger. Ur andra synpunkter vill jag gärna få folk att skratta litet.

FERRIS: Ja, ni har sannerligen lyckats med båda delarna.

LECTORIUM ROSICRUCIANUM

Rosenkorsets Andliga Skola

Information om vägen till kristendomens ursprungliga inre lära sändes på begäran.

Lectorium Rosicrucianum

Box 531 12,
400 15 Göteborg

SPIRITUALISTISK LITTERATUR

Begär vår boklista med senaste nytt!

(Priserna med moms.)

Brunton, Paul: Den hemliga vägen,
hft kronor 39:—

Cooke, Ivan: Sir Arthur Connan Doyle
kommer tillbaka kronor 36:—

Puharich, A: Uri (Geller)
hft kronor 42:50

Sallert, Ulla: Astrologi,
hft kronor 39:—

Schmidt, K. O.: Vi lever inte bara en
gång, hft kronor 39:—

Schmidt, K. O.: Reinkarnation,
hft kronor 33:—

Twigg, Ena: Medium, inb kronor 43:—

BOKFÖRLAGET EXCELSIOR, AB
Box 5314, 102 46 STOCKHOLM 5

HEALING!

F. S. Lind

dipl. massör o. sjukgymnast
Klostergatan 31

Örebro

Ring för tidsbeställning
019/11 33 79. Välkomna!

VATTUMANNEN

Bokhandel och
postorder

NY KATALOG 1975

med nya titlar från
USA och England.

Order: tel. 08/10 69 15

Affär i Strindbergs Blå Tornet
Tegnérsgatan 43 A, Stockholm.

Meditation, yoga, astrologi, massage,
akupunktur, makrobiotik, flygande te-
fat, skivor, affischer, rökelse.

Nu bättre och snabbare leveranser.

VATTUMANNEN

Box 45096
104 30 Stockholm

MAGIKERNS LEENDE

Mahmud Magikern* log mot mig. Jag stirrade tillbaka på honom. Där satt han, ett väldigt fläskberg, omgiven av den mest fantastiska uppsättning av visnade blomstergirlanger, flaskor med något pulver i, rötter, färggranna snören, amuletter, inramade fotografier, "konstverk" gjorda av silverpapper och jag vet inte allt. Dessutom var han helt och hållet omgiven av folk.

Rummet var mycket litet och där var alltför mycket folk. Uttrycket i deras ansikten markerade ett oändligt lidande, men ett lidande med hoppet ändå på något sätt närvarande. En kvinna vaggade fram och tillbaka i trance. Vad förde dem alla hit? Hela mitt förnuft, min tro och livsinställning uppreste sig mot detta att Mahmud, och många andra lika honom i Madras, kunde ha en sådan makt över stadens lägsta sociala skikt, slumbefolkningen.

Madras har 1202 slumområden, med en sammanlagd befolkning av nära en miljon människor. En tredjedel av stans befolkning bor i slumområden. I en färsk undersökning fann vi socialarbetare att av slumbefolkningen gick 98 procent till sjukhus med gratis vård, men 92 procent gick också till magiker och 82 procent till tempel, när de var sjuka. Varför? Varför använde de en massa pengar på magiker, kloka gubbar och tempel, när de kunde använda dem till mjölk och grönsaker åt den sjuke? Det var för att finna svar på detta jag hade kommit hit till Mahmud Magikern.

Det allra första som slog mig var att Mahmud lyssnade. Verkligen tog tid att lyssna. Också i denna röra lyssnade han till var enskild "patient", som berättade om sina problem för honom. Jag tänkte på de allmänna sjukhusen i Madras — doktorn, som i sin strävan att hinna igenom den ändlösa kön, säger "nästa, nästa, nästa, nästa" med monotont stämma. Det var inte konstigt att folk kände sig mer hemma här hos Mahmud. Och kanske en del symptom verkligen blev bättre, kom jag på mig själv med att tänka: hysteri, eller fall av undertryckta kän-

Mahmud magikern i aktion. Kvinnan till vänster satt tydligen i hypnos, med överkroppen rytmiskt vaggande i åtminstone femton minuter. Då och då gav Mahmud huvudet en skjuts.

lor, där man inte hade någon att tala om personliga saker med. Dessutom säger social konvention i Indien, att man kan tala öppet med en magiker men inte med sin svärfar. Detta förhållande är något, som kuratorerna på sjukhusen måste kämpa mot.

Det andra som slog mig beträffande Mahmud var hans enorma mångsidighet. Han tog sig an alla slags problem utan att blinka: mentalfall, saknade personer, grymheter av svärföräldrar, hysteri, TBC, diarré — alltihop på samma förtroendegivande sätt. Ute i samhället skulle ju annars en anmälan om en saknad person lämnas till polisen (och polisen fann honom aldrig ändå), den mentalsjuka skulle gå till mentalsjukhuset, osv., osv. Den moderna teknologins specialisering är ofta mycket förvirrande för obildade kvinnor, och för mig också! På de allmänna sjukhusen har jag själv blivit föst från mottagning till mottagning — en hade "tillfälligt stängt", en annan lämnade beskedet "kom i morgon" eller "kom på tisdag för röntgen" osv.

Jag betraktade Mahmud. Han talade allvarligt med en kvinna med ett barn. Barnet var mycket sjukt. Jag kunde se att det hade TBC. Barnet behövde streptomycininjektioner, inte en amulett. Jag ville skrika! Men Mahmud vände sig om och såg på mig. Han visste att jag visste. "En ond ande har tagit ditt barn i besittning", sa han. Och sedan tog han åtta rupier i betalning. Åtta rupier, åtta rupier! Mahmud vände sig mot mig igen. Hans ögon sa: "Detta barn kommer att dö i alla fall. Men kanske modern kommer att känna mindre skuld nu. Hon vet att hon har gjort sitt bästa för barnet. Kanske kommer hon inte att sörja så mycket då. Barnet kommer att dö på ett TBC-sjukhus i alla fall." Jag visste att detta var sant. Men åtta rupier — tre hela dagsförtjänster för en arbetare! Och hon var en fattig kvinna.

Jag tänkte på slumkvinnor jag kände, som hade spenderat mycket mer än det på tempelvallfärder, till gåvor åt smittkoppgudinnan, för att blidka henne. Eller de hade lovat guden att sticka en kniv genom kin-

derna. Ändå tvekade jag. Jag stod mellan två världar: teknologins värld, västerländsk medicin, näringslära, vaccinationer — men denna värld föll sönder på så många sätt i Indien. Sjukhusens opersonlighet, den låga standarden på de allmänna sjukhusen, doktorerna, bristen på förståelse från deras sida, och från patienternas sida. Hur kunde jag sätta alltför mycket tilltro till denna teknologins värld, som jag hade gjort hittills? Mahmud hade lärt mig något. Och ändå... denna andra värld av magi, religioner och tempel... jag trodde på den och ändå gjorde jag det inte. Den hade fördelar: den personliga behandlingen, metoder att komma åt hämningar, tron — allt detta hjälpte människor, och den behandlade människor som människor.

Jag tvekar fortfarande mellan två världar. Och om jag gör det, jag med all min västerländska uppfostran och förnuftstro, hur är det då med alla dessa många tusentals utan denna bakgrund? Naturligtvis går de till Mahmud, och köper en amulett istället för mjölk.

Mahmud, med under åren samlad erfarenhet och intuition, kände min obeslutsamhet. Och han log mot mig.

*) Engelskans "magician" betyder här en kombination av "medicinman" och "klok gubbe".

Anm. Viji Srinivasan är en ovanlig kvinna i Indien. Hon kommer från en högt bildad familj av braminkast, den högsta kasten. Efter studier vid Madras universitet slog hon om och började till sin familjs förtvivlan utbilda sig till socialarbetare. Vad värre var, hon tog arbete i ett slumområde som till största delen beboddes av kastlösa, de som braminerna förr kallade "oberörbara". I flera år var hon en ovärderlig medarbetare till Svalornas indiska och svenska volontärer. Nu är hon arbetsledare för alla socialarbetare inom ett projekt som bygger rejäla flerfamiljshus åt slumbeboare, som tidigare bott i hyddor i Madras.

Vad hon beskriver i sin korta berättelse är den plågsamma tvekluvsheten hos den "västerländskt" uppfostrade indier som beslutar sig för att inte bekvämt ta avstånd från den stora massan av befolkningen, de som lever under helt andra andliga och materiella förhållanden. Hon bekänner en stark samhörighet med dessa människor.

(Översättning och kommentar: Margareta Kihlberg.)

Viji Srinivasan är ledare för många socialarbetare i slumsaneringen i Madras.

I slumområdena rivs hyddorna och tre-fyrvåningshus byggs i stället. Husen innehåller mest enrumslägenheter med kök och toalett.

En av Madras soptippar. I trashyddorna bor människor.

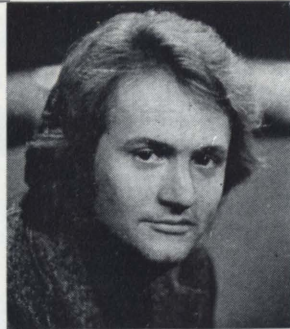

Dräneringen i de nybyggda områdena är ofta otillräcklig; det behövs inte mycket regn för att ge översvämningar.

Kornas spillning samlas noga, plattas till kakor som soltorkas och används till bränsle.

Bilderna från Madras, Indien, augusti 1974. Foto N-O Jacobson.

PER RAGNAR REFLEXIONER

Sökaren, vem är det?

Vem är du som läser denna tidning, som känner dragning till, intresse för och fascination mindre eller mer av artiklarna i den här tidningen?

Du har många ansikten. Ibland möter jag dej i snabbköpet. Du står och väljer varor på samma hylla som jag vill åt. Kanske råkar jag stöta till dej och mumlar ett förlåt. Du vänder upp ditt ansikte mot mej, du ler och dina ögon strålar, utan konstgjordhet. — Å, det gjorde ingenting, säger du och jag lånar av din värme, som räcker långt utanför affären. Kanske är du vardagsmänniskan, den i dagens mening inte så skolade, utan större förmåga till analys och formulering men med en genom många liv upplevd förståelse av sammanhangen. Du läser Sökarens artiklar och åt många nickar du bekräftande, särskilt när de handlar om den allt genomträngande Kärleken.

Eller du är den av Hedenius skolade ateisten. Den som hela tiden arbetar med att finna full täckning för din förnekelse och stimuleras och utmanas av att finna nya trosformer att dissekera och massakera. En och annan artikel irriterar dej i sin trosvisshet eller andning av en upplevelsevidd som du menar omöjlig. Och så dessa så kallade fakta från den parapsykologiska forskningen som dyker upp emellanåt. Raskt är du på dem för att i din egen sökta frids namn kunna komma åt dem och placera in dem under rubriken "övertro".

Du är också den övermätte materialisten. Den som kämpat för en god allmän standard av ting och saker — eller kämpat emot en sådan. Du har varit engagerad i något politiskt parti

och är kanske så fortfarande. Men du känner alltmer det politiska språkets otillräcklighet. Du märker allt tydligare hur det skummar på ytan, hur lite det nuddar vid strömmarna därunder, de fundamentala, starka drivkrafterna till mänskligt handlande. Du känner alltmer att du inte når VI-känslan utan att acceptera din JAG-förnimmelse. Du inser att du inte kan gå "udenom" dej själv, som en Per Gynt. Genom dej själv går vägen till de andra. Dem du vill nå med dina tankar, dina känslor, din uppställning och ditt engagemang. Du längtar efter ron i ditt sinne, den inre energin som orkar bära i den yttre, hårda kampen.

Eller är du den "födde" sökaren, den som umgåtts med så kallade esoteriska sanningar den större delen av ditt vuxna liv. Som läst det mesta och de flesta av de andliga ledarna, tycker du, och som via Sökaren underhåller ditt "sökarskap", får bekräftelser och verifikation på det du egentligen redan vet men får ljus kring via "nya" informationer, röster eller forskningar. Ditt problem kan ibland vara att du känner dej drucknad i teorin, i "vissheterna", en övermättnad finner sej på de andliga informationerna. Det är då du ska lägga tidningen åt sidan en tid och gå in i dej själv och gå ut i det mörker som ännu en tid ska tätna.

För aldrig så många kloka ord du läser eller visa tankar du kan citera lägger en aln till din växt om de inte leves, materialiserar, provas i konfrontationer med människor och allt som lever, röres och är.

Sökaren, det är du som funnit det som aldrig kan vinnas, men som ständigt måste göras nytt.

GUD ÄR INOM OSS Forts

flytta en psykisk upplevelse till ett fysiskt plan och därvid sätta sig över de fundamentala sanningar som naturvetenskapen nått fram till. Men det är viktigt att detta sätt att uppleva Gud inte är ett oavvisligt krav inom religionen. Det måste finnas kyrkor och samfund som frigjort religionen från ett betraktelsesätt vilket utestänger majoriteten av människorna från rika andliga upplevelser. Det måste vara möjligt för en människa att psykiskt i varm trygghet existera inom en religion och samtidigt fysiskt vara medveten om det iskalla rymdperspektivet.

Känslan av intighet och meningslöshet vilar ständigt som en mörk skugga över livsbilden. Det är i intighetens tecken som livet till sist når sin avslutning. Personligheten upplöses, individen försvinner och ingår åter i den kollektiva livsprocessen. Det är en sanning som varje människa måste göra sig förtrogen med, hur skrämmande isande hemsk den än är. Men samtidigt måste hon existera i denna världen, och för att kunna göra det måste hon acceptera sitt eget liv. Hon måste acceptera det som något betydelsefullt, hur betydelselöst det än ter sig, sett i rymdperspektiv. Och då är religionen viktig som en bland flera möjligheter. Det är svårt att leva i inre trygghet under intryck av den moderna vetenskapliga världsbilden. Men varför skulle det vara lätt? Vi får betala priset för de ökade kunskaper om vår tillvaro som vi fått. Vi måste försaka den självklara trygghet som människor i en annan kunskapssituation kunnat uppleva. Men tryggheten som sådan kan vi inte undvara, om vi skall kunna existera som människor. Det som engång varit självklart, måste vi tillkämpa oss, välja som en existensform och sedan hålla fast vid ett liv igenom.

Religionen kan väljas av en individ som en existensform. Därmed blir den en sak som endast angår den enskilde. Samhället som sådant kan inte föreskriva individen någonting på det religiösa området. Det finns således ingen anledning att behålla en institution som statskyrkan. Individerna bildar samfund, om de vill och har behov av det. Därför kan ingen födas in i ett samfund. Som barn kan en människa anslutas genom föräldrarna, men detta kan endast betraktas som något provisoriskt. I vuxen ålder avgör en människa om hon vill välja

religionen som grund för sin existens.

Om vi uppfattar religionen som en existensform, kommer vi fram till att alla religioner har samma värde. Man kan existera inom vilken religionsform som helst. Det är den inre förankringen vid en Guds bild som det kommer an på.

Anm. Fillic. Oskar Hörmander är lektor i Trollhättan med historia som huvudämne. Han bedriver doktorandstudier vid Göteborgs Universitet i idé- och lärohistoria; är kyrkligt och politiskt engagerad i Trollhättan. — I en skrift "Religionen och samhället" har han mer utförligt lagt fram sina tankar; den kan erhållas från honom, adress Hjortmosegatan 170, 461 00 Trollhättan; tel. 0520/146 43.

A. Information om elixiret, den 250-åriga »Haarlemer healing oil».

B. Information och demonstration av professor Lakhovskys MWO-kroppsenenergialstrare m.m. Positiva referenser finns.

C. Din personliga BIORYTM uträknas enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess' metod, byggd på strikt vetenskapliga forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsrytmen.

2. Högsta försäkringsskydd mot den egna mänskliga faktorn. Ovärderligt för bl. a. varje bilförare — enl. statistiskt underlag.

D. Alltmer populära manastrålande LAPIS LINGUA

den mexikanska, tjusigt turkoskimrande

»TUR-smyckestenen»

från Sierra Madres inre — positivt testad och lovordad av framstående psykometriker och pendelspecialister kan erhållas genom undertecknad. Många positiva uttalanden om L.L. finns av lyckliga ägare.

HARALD SCHUBERT

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm
Tel. 08 - 33 19 32

HIPPIEBUDDHAN Forts

Fågel! vita trana i skyn!
Låna mig bara en enda stor vinge så att jag kan flyga österut.
Snart ska jag vända åter, från Litang, och ge dig din vinge tillbaka.

En utförlig skildring av den sjätte Dalai Lama finns i *Thubten Jigme Norbu & Colin Turnbull, Tibet — Its History, Religion and People* (London 1972). Några dikter och kortare skildringar finns i *D. Snellgrove & H. Richardson, A Cultural History of Tibet* (London 1968) och *G. Tucci, Tibet* (Stockholm 1967). Det finns en bok, som jag inte haft tillgång till, som förhoppningsvis innehåller ett större material: *Yu Dawchyan, Love Songs of the Sixth Dalai Lama*, Academia Sinica, (Peiping 1930). Den lär innehålla dikter på originalspråket samt i kinesisk och engelsk översättning. — För avsnittet om tantra har jag främst utnyttjat *Peter A. Pardue, Buddhism* (New York 1971).

Anm. Tomas Löfström, bosatt i Lund, är kulturskribent; han har gett ut två böcker och ännu en kommer i vår, "Vägen till Kathmandu", om en resa till Indien.

FA DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 35 svenske kr. Send fødselsdato, klokkeslet og fødested til

Peter Sørensen
Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj,
Danmark

Den danske tidskriften

UFO-NYT

äldsta skandinaviska UFO-tidskriften, har utkommit sedan 1957. UFO-Nyt publicerar UFO-rapporter från hela världen, orientering om skandinaviska observationer, astronomi, aktuell rymdfart, artiklar, diskussioner etc.

Utkommer med 6 nummer per år, c:a 40 sidor i varje nummer. Prenumerationsavgift: 50 d.kr. per år.

Beställ gratis provexemplar!

Adress: SUFOI:s expedition
Allan Stenaas,
Rävebakken 4,
Jyllinge,
DK-4000 Roskilde, DANMARK

EN MYCKET LÄSVÄRD BOK

I "Jordskred?" skriver Birgit Lange om det parapsykologiska fenomen- och forskningsområdet: ut-ur-kroppen-upplevelser, automatisk skrift och fall som tyder på reinkarnation.

JORDSKRED? 12:50 + moms o porto

Sökarens Förlag
Box 3063, 103 61 Stockholm 3

"DET ENDA"

12 teckningar, 12 dikter inspirerade av Sri Aurobindos Integrala Yoga stencilerat häfte i A 4 format

Sätt in fem kronor på Auroville International
Postgiro: 22 86 26-8
och häftet kommer i din brevlåda.

NU PÅ SVENSKA

Narada Maha Thera:

BUDDHISMEN I ETT NÖTSKAL

Buddha — Dhamma: är den en filosofi? — Är den en religion? — Är buddhismen ett etiskt system? — Några framträdande drag i buddhismen — Kamma eller lagen om det moraliska orsakssammanhanget — Återfödelse — Paticcasamuppada — Nibbana — Vägen till Nibbana — Ordlista över pali- och sanskritord.

80 sidor, cirkapris 15:—, i bokhandeln eller direkt från Buddhasanas förlaget, Box 5158, 102 44 Stockholm.

FRÅGOR FRÅN LÄSEKRETSEN

Ibland kommer förslag till Söka-rens redaktion att vi skall börja med en frågor-och-svar-avdelning, dit vetgiriga personer kan sända frågor, som de gått och grunnat på — och få dem besvarade. Till nu har vi avböjt detta. Vi har ansett att vår uppgift inte så mycket är att ge svar som att ställa frågor, visa på problem som finns och ge olika människors och grupper olika svar. Sökaren står för livsåskådningsdebatt och mångsidig belysning av livsfrågor.

Men nu har vi ändå beslutat att i tidskriften svara ett par frågare. Vi återger kort väsentliga delar ur brev — och Nils-Olof Jacobson, psykiater samt parapsykologisk författare och forskare, svarar.

Fråga: Anser man sig ha bevisat att någon (odödlig) själ inte finns? Anser man sig vetenskapligt ha bevisat att det saknas förutsättningar för (personligt) liv efter detta?

Ständig läsare av Sökaren

Svar: Det beror på vem "man" är. Det finns många vetenskapsmän och nästan lika många åsikter. Dessa problem är inte av den naturen att det är möjligt att strikt vetenskapligt bevisa att svaren är ja eller nej. De rör sig inom livsåskådningsområdet, och vilket svar som ges beror på vilken livsåskådnings svarande har. Det enda man för närvarande kan säga är att det finns

erfarenheter som talar för och erfarenheter som talar mot ett visst svar — men tro får man göra själv.

NOJ

Fråga: Hur långt har forskningen kommit i fråga om ut-ur-kroppen-upplevelser, medvetna (klara) drömmar och liknande fenomen? Och vad anser man om psykets relation till den fysiska hjärnan?

BJ

Svar: Också här blir svaret, särskilt på den andra frågan, starkt beroende av vem "man" är. Det är närmast en fråga för filosofer, och jag åtar mig inte att säga mer än vad jag har skrivit i "Liv efter döden?".

Beträffande ut-ur-kroppen-upplevelser, då man alltså har en upplevelse av att med sitt medvetande befinna sig utanför den fysiska kroppen, pågår sedan flera år i USA systematiska försök med människor som säger sig ha denna förmåga. De får i uppgift att, när de kan, lämna kroppen och bege sig till en viss lokal där det finns en speciell anordning som de ska försöka iaktaga och beskriva. Försöken är ganska komplicerade och jag kan inte beskriva dem närmare här, men resultaten hittills tyder på att vissa människor verkligen tycks ha förmågan att iaktaga omvärlden från en annan punkt än den där deras fysiska kropp befinner sig.

NOJ

LILLA FILOSOFIRUTAN

"...jag är antikommunist, eftersom detta är en konsekvens av min demokratiska övertygelse, det vill säga min tro att den politiska och andliga friheten är omistliga värden hos oss..."

Ingemar Hedenius

Andlig frihet, som innebär tanke- och yttrandefrihet, har för andra ideals skull eliminerats i kommunistiska samhällen, liksom politisk frihet, dvs. fria, allmänna val efter fri opinionsbildning på grundval av fritt informationsflöde.

Men politisk och andlig frihet är den goda grunden för de västdemokratiska samhällena.

KONTAKT

Jag är dödstrött på den skrämmande ytligheten och tomheten i dagens samhälle. Och speciellt när det gäller relationerna manligt—kvinnligt. Är du en flicka 20—30 år, funderar du allvarligt över livets mening och universums storslagenhet och mysterium, hör av dig! Kanske vi kan åstadkomma en mycket ovardaglig vänskap.

Svar till "Göteborg", Sökaren f.v.b.

27-årig flicka önskar komma i kontakt med människor som bl.a. är intresserade av astrologi, yoga, filosofi och naturen.

Svar till "Vegetarisk livsföring", Sökaren f.v.b.

Par 21/22 önskar flytta in i ett blivande eller redan etablerat kollektiv.

Svar till "I.I.", Sökaren f.v.b.

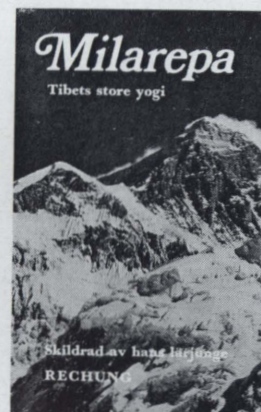
Pris för kontaktannonser: 20 öre per ord + 2:— i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 7:—. Moms inräknad.

GAVOR

Sune Alexandersson, Norrköping, 10:—; Chr. Eggers, Köpenhamn, 10:—; Hildur Högberg, Forshaga, 10:—; Gerhard Ström, Södertälje, 5:—; Anne-Marie Kraatz, Lidingö, 8:—; Jan Ericsson, Uppsala, 50:—; Lennart Reimstad, Vikingstad, 10:—; Eva Gustavsson, Göteborg, 10:—; Sten Rehn, Malmö, 5:—. Summa kronor 118:—.

SM tackar hjärtligt!

BOKRECENSIONER

TIBETS STORE YOGI

Rechungs biografi över Milarepa (Natur och kultur, 1974) är troligen redan känd bland många av Sökarens läsare. Den första svenska upplagan utkom 1953. Den är en enkelt och mycket livfullt berättad historia om en människa som med stor viljestyrka och i stor trofasthet söker kunskap och sanning.

Milarepa anses ha levat mellan 1038 och 1122. Man har kallat honom Tibets störste skald och han är ett av den nordliga buddhismens förnämsta helgon. Lärjungen Rechungs berättelse om hans liv och diktning är en av Österns många heliga böcker, uppskattad och älskad i Tibet både av lärdd och olärd. Den ger läsaren en god inblick i tibetanskt liv och tänkande och i den nordliga buddhismens lärosystem.

Milarepa tillhörde den gren av den tibetanska buddhismen, som kallas Mahamudraskolan och vars anhängare benämnes Kargyütpas ("den apostoliska successionens efterföljare"). Han sökte som ung ivrigt efter en guru och efter en lära att följa. Han ville bli renad från den onda karma han hade samlat genom att på sin mors enträgna begäran utöva svartkonst mot illvilliga släktingar, som hade bedragit honom på hans faders arv. Det fanns hos honom en mycket stark längtan efter att redan under innevarande jordeliv kunna befria sig ur sangsaras (fenomenvärldens) nät och ur födelsens och dödens kretslopp. Milarepa fann sin guru i den stora laman Marpa Översättaren, som hade hemfört heliga skrifter och djupa sanningar från Indien och som blev kargyütpasektens förste apostel i Tibet. Åt denne lama, som visar sig vara en häftig, despotisk och oberäknlig men i

grund och botten vis och helig man, erbjuder han kropp, tal och själ för den sannings skull, som han så ivrigt eftertraktar.

Under guruns ledning blir Milarepas liv fullt av hårt arbete och ständiga besvikelser. Samspelet mellan den obegripligt stränge och fordrande laman, hans underdåniga men rätt förslagna och oerhört godhjärtade hustru och den ivrige men ändå så tålmodige Milarepa är skildrat med stor berättarglädje, mycket roligt och intressant. När Milarepa äntligen — efter tusen bedrävelser — blir värdig att initieras och motta de högsta sanningarna i Marpas lära, får han också till sin speciella uppgift att meditera och praktisera yoga i ensamhet och under stor askes. Under många år som eremit i olika grottor på Himalayas sluttningar eller vid foten av Mount Everest blir han så småningom genom sin egen erfarenhet upplöst om de eviga, verkliga sanningarna om Tomheten, Dharma-Kaya (det egenskapslösa) och Nirvana (den odelbara verkligheten). Genom de korta glimtar som läsaren får av yogins sporadiska umgänge med andra människor under dessa år växer det fram en bild av ett helgon, som inte bara har funnit kunskap och sanning utan som också besitter ett djupt och äkta medlidande och en obegränsad kärlek till sina fiender.

Biografin över Milarepa tillägnas dem som inte hänger fast vid en tro grundad på böcker eller tradition utan söker kunskap genom att fatta och förverkliga. Boken om Tibets store yogi ger läsaren en bild av en människa, som avstår från allt som vanligen hör till ett mänskligt liv för att vinna något utöver det mänskliga. Han utplånar sig inte genom sin hårda askes utan utvecklar sig. Hans mål är att se ljuset för att sedan kunna ge det åt andra. Så här sjunger Milarepa i en hymn, när han skall lämna det jordiska livet och tar avsked av sina lärjungar:

"Om ni beträder den hemliga stigen skall ni finna den kortaste vägen.
Om ni fattar Tomheten skall medlidandet uppstå i edra hjärtan.
Om ni tappar bort all åtskillnad mellan er själva och andra skall ni bli dugliga till att tjäna andra,
och när ni vinner framgång i att tjäna andra, då skall ni möta mig,
och när ni finner mig skall ni nå buddhaskapet."

Birgit Cars

ATLANTIS OCH BOHUSLÄN

Den sjunkna kontinenten Atlantis är ett fascinerande ämne och upphör aldrig att intressera forskare, som angripit problemen från olika håll. Platons uppgifter brukade vara korrekta, men just beträffande Atlantis har de ofta betvivlats, kanske därför att de var ålderstigna redan för 2300 år sedan — den stora katastrofen i Atlanten bedöms ha skett (eller åtminstone börjat) för mellan 8000 och 12000 år sedan!

Kanske ligger sista skedet av kontinentens försvinnande mycket närmare i tiden, omkring 1200 f. Kr. Det menar dr René Malaise, Stockholm (som skrivit ett tiotal arbeten om Atlantis, varav ett par på svenska). Sedimentprov på bägge sidor om mittatlantiska ryggen ger bevis på att denna legat över ytan men senare sjunkit, hävdar Malaise bl a.

Konstriktions- och kontinentaldriftsteorierna har också visat sig livskraftiga och på sistone modifierats. Och häromåret gick över världen ett meddelande om att en grupp amerikanska forskare ca 12 sjömil väster om sydspanska staden Cadix påträffat vad som kunde vara rester av atlantisk bebyggelse. Vi får väl se vad som kan komma ut av detta så småningom.

En som inte tvivlar på att Atlantis existerat är Bertil Falk, journalist på Kvälls-posten i Malmö. I sin bok Atlantis och svenskarna hävdar han dessutom att forntidens bohuslänningar hade goda kontakter med Atlantis och att bevis för detta står att finna i hållristningar — Tanum var ett centrum för konfrontationen! Falk redovisar sina utgångspunkter och har grundligt gått igenom källorna — det är inte något arbete i stil med Olof Rudbecks "Atlantican eller Manhem" han åstadkommit. Som helhet är det en god redovisning av den rikhaltiga Atlantis-litteraturen med många intressanta citat och väl valda illustrationer som stöttar texten och de egna idéerna.

Apropå Olof Rudbeck — varför tycks alla på fullt allvar ta hans otroliga 1600-talsskapelse som ett äkta utslag av den tidens storhetsvansinne? Att då komma med samhällskritik måste ha varit direkt livsfarligt, sådant fick maskeras så att det inte gick att angripa. Kan man därför inte tänka sig att "Atlantican eller Manhem" i stället är en genial kritik av stormakts-tidens storslughet och "forsknings"-metoder, dvs ett gigantiskt lärdomsspej?

Bertil Nilsson

PU
PERSON
UTVECKLING

Hur får jag ett bättre självförtroende?
Hur kan jag lära mig total avslappning?
Hur kan jag förbättra mitt minne?
Hur blir jag harmonisk?
Hur får jag kontroll över min inre kraft och blir vän med mitt inre?
Hur lär jag mig att praktiskt använda mitt undermedvetna?
Vill du ha svar på dessa frågor?
Skriv och tala om ditt namn, adress och telefonnr, så får du gratis broschyr + prisuppgift.
Kursverksamhet på olika platser i Skandinavien.

Lennart Karlsson
Box 105
701 03 ÖREBRO I

SM: EN VÄG FÖR KRISTENDOMEN?

Kristen teologi har nu nästan spelat ut sin roll. De föreställningar om verkligheten som den gett uttryck åt, har mer och mer förlorat i betydelse. Om man frågar "troende", även trogna kyrkobesökare, vad de tror på, finner man att många av dem på väsentliga punkter tror på annat sätt än samfundets officiella lära utsäger. De glider förbi delar av trosbekännelsen, erkänner att de inget "vet" men kanske har en **förhoppning**, en **förtröstan**. Det torde vara vanligt att även prästmän medger att vad som finns bortom kroppens död vet man inget om — döden är en mörk port, och vad som döljer sig där bakom, om något, är vi ovetande om.

Att en troende kan kämpa med tvivel är väl bekant. Men han vill övervinna tvivlen och bli kvar i trons värld. Förnekelsen passar honom inte. Alltså finner han en väg till tron. Det är lätt att se att kristen tro är brukbar medicin för själen. Det är lika lätt att inse att de kristna teologiska föreställningarna inte kan rationellt diskuteras, eftersom de inte har sin grund i förståndsresonemang.

En fråga kan ställas bryskt, rakt på sak: bör välfärdssamhället kasta kristendomen på sophögen? Är det kanske rätt att, som i flera kommunistiska samhällen, förbjuda kristen evangelisation samt undervisning för barn?

Medan jag funderar över detta, går tankarna till en bok av kristne Gunnar Edman, där inledningen beskriver en präst som står i sin vanda roll i predikstolen och håller predikan. Därunder kommer kyrkvaktmästaren upp till honom med ett meddelande. Prästen läser det, bleknar och vidarebefordrar budskapet till menigheten: Gud är död. Eftersom fortsatt utläggning av det religiösa budskapet nu är meningslös, lämnar prästen predikstolen. — Denna berättelse, här tecknad ur minnet med några få konturer, gjorde på mig ett starkt intryck (medan däremot bokens kristna fortsättning lämnade mig oberörd).

Blir kristendomens framtid ett övergivande, en upplösning? Nej, jag tror inte att det nödvändigt blir så. Kanske får vi snarare se en förändring inifrån. Nya tankeströmningar kan ge den kristna tron ny

struktur. Ny-kristendomen kan komma att innebära en **historisk anknytning** till äldre tro. Man kallar det fortfarande kristendom, men tolkar Jesu framträdande och bibelns tillkomst på nytt sätt. Jesus ses som en profet — liksom Mose, Jesaja, Jeremia, Muhammed, Zarathustra osv. — en människa som upplevde kontakt med Gud, kände sig ge röst åt Guds vilja. Hos denne Jesus kan man finna mycket som är av värde i hans idé om kärleken till medmänniskorna, vikten av goda gärningar. Man kan ta Jesus som **utgångspunkt** för en religiös tolkning av verkligheten. Men man ser honom självklart som en människa bland människor och ett barn av en förgången tid.

Så uppfattad och befriad från teologiska tolkningar blir Jesus jämställd med andra profeter, och gränserna mellan religionerna suddas ut. Samtidigt kan tro i kristen efterföljd berikas med visdomsord från flera religioner, där profeter verkat och uttalat tankar av djup andlig och moralisk betydelse.

SÖKAREN

Nr 3 1975 Argång 12

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgiro: 70 60 47-8

Bankgiro: 372-8128

Telefon: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

I redaktionen: Nils-Olof Jacobson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livs-
åskådningsfrågor, där skilda meningar kan
föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i an-
nonser i denna tidskrift svarar endast
annonsörerna själva.

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 40:—

Halvår 22:—

I Norge och Danmark kan prenumeration
ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Aka-
demiska Bokhandeln, Postbox 128, 00 101
Helsingfors 10, postgiro 53 33-2. Helår kos-
tar då 30 mk, halvår 16 mk.

Annonsspriser (moms tillkommer):

Helsida 500:—, halvsida 300:—, små-
annonser 10:— per cm men minst 30:—.

INNEHÅLL:

Icke-kristen tro i svensk religionsunder-
visning 1

Dr Puthoff svarar dr Hanlon 7

Oskar Hörmander:

Gud är inom oss 8

Anders Apelqvist:

Den universella anden 11

Existencia 14

Kåre Olsson:

Centrum för tvärvetenskap 16

Björn Sahlin:

Vi behöver stillhet 18

Tomas Löfström:

Den rena melodins ocean 20

Roland Adlerberth:

Fenomenet Däniken 24

Viji Srinivasan:

Magikerns leende 26

Per Ragnar:

Reflexioner 28

Copyright resp. förf.